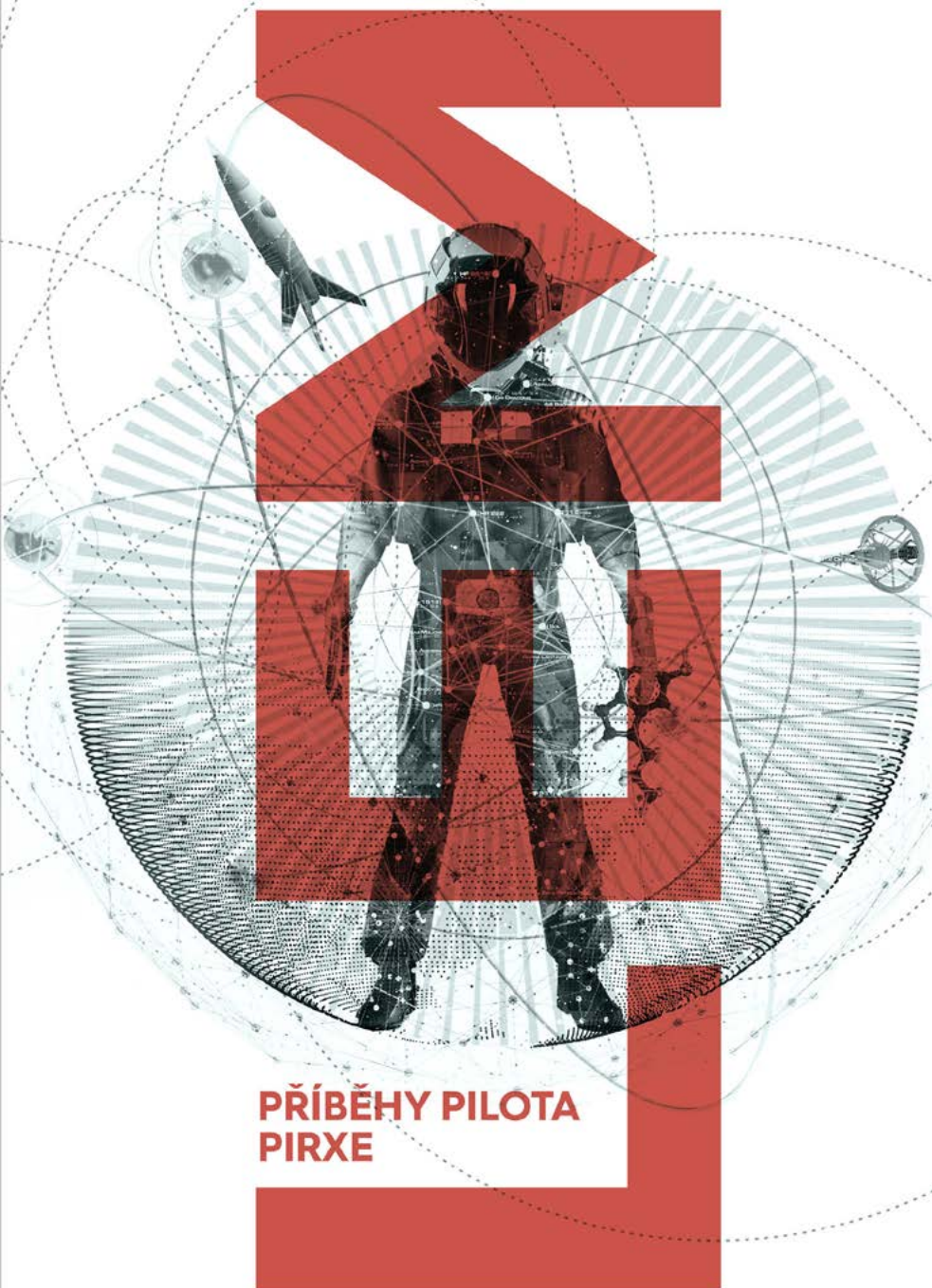

STANISŁAW LEM

**PŘÍBĚHY PILOTA
PIRXE**

plus

Příběhy pilota Pirxe

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.nakladatelstvius.cz
www.albatrosmedia.cz

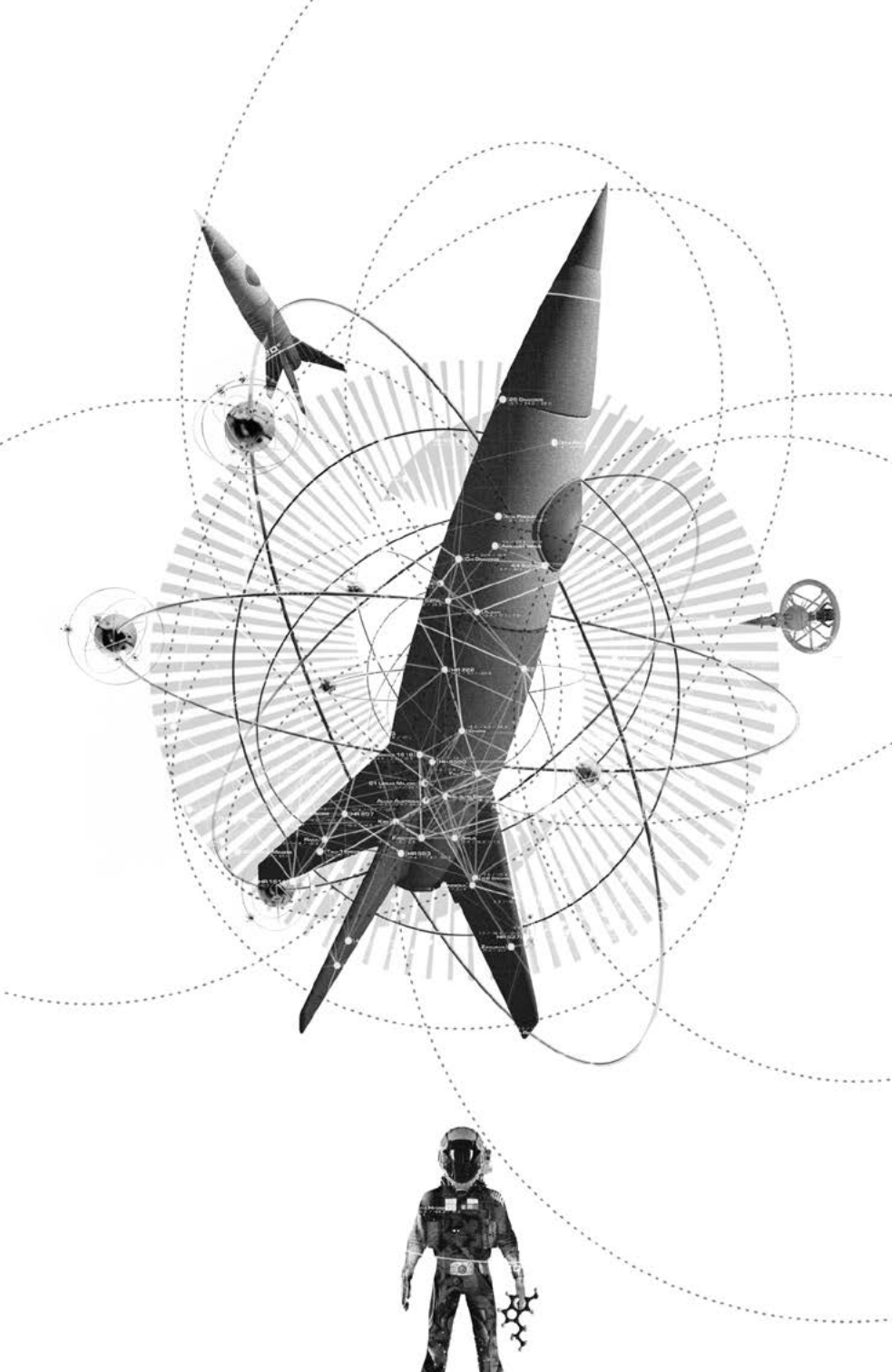

Stanisław Lem

Příběhy pilota Pirxe – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA a.s.**

STANISŁAW LEM

**PŘÍBĚHY PILOTA
PIRXE**

Přeložili

Oldřich Rafaj: Lov, Neštěstí, Pirxovo vyprávění

Jaroslav Simonides: Test, Patrola, Albatros, Terminus

Lenka Stachová: Podmíněný reflex, Ananké

OPOWIEŚCI O PILOCIE PIRXIE

© Tomasz Lem 2018

Translation © Oldřich Rafaj – heirs, Jaroslav Simonides – heirs,

Lenka Stachová, 1973, 2018

Epilogue © František Novotný, 2018

Cover design © Milan Malík, www.mimo.cz, 2018

ISBN tištěné verze 978-80-259-0800-6

ISBN e-knihy 978-80-259-0834-1 (1. zveřejnění, 2018)

1

„Kadet Pirx!“

Nádivův hlas ho vytrhl z hlubokého zasnění. Představil si zrovna, že na dně skříňky, v hodinkové kapsičce starých civilních kalhot, leží dvoukoruna. Stříbrná, zvonivá, zapomenutá. Před chvilkou ještě věděl docela přesně, že tam není nic, na nejvyšší stará potvrzenka, ale pomalu v něm zrálo přesvědčení, že by tam být mohla, a když Nádiva vyslovil jeho jméno, byl si tím jist už docela. Dalo by se říci, že přímo hmatal její kulatost a viděl ji, jak si hová v kapsičce. Mohl by jít do biografu – a ještě by mu půlkoruna zbyla. A kdyby šel jenom na aktuality, zbylo by mu půldruhé, z toho by korunu dal stranou a za zbytek by hrál v automatech. Automat by se třeba rozbil a začal by bez konce sypat měďáky přímo do otevřené dlaně, on by je sotva stačil cpát do kapes a znovu by natahoval ruku... Smigovi se to přece taky poštětilo!

Prohýbal se pod tíží nečekaně nabytého jmění, když ho Nádiva vyrušil.

Asistent si podle svého zvyku založil ruce za zády, postavil se na zdravou nohu a položil otázku:

„Co byste, kadete, udělal, kdybyste při patrole objevil kosmickou loď z jiné planety?“

Kadet Pirx otevřel ústa, jako by z nich užuž chtěl vypustit odpověď, která v nich byla uzavřena. Vypadal na toho nejpo-

slednějšího člověka na světě, který má ponětí, co dělat při setkání s loděmi z jiných planet.

„Přiblížil bych se,“ řekl podivně zdrsnělým, dutým hlasem.

Celá třída ztichla. Všichni věřili něco daleko zábavnějšího, než jsou přednášky.

„Výborně,“ řekl Nádiva otcovsky. „A co dál?“

„Zastavil bych,“ vybuchl kadet Pirx s pocitem, že se již octl daleko od předsunutých pozic svých vědomostí. Horečně pátral ve své duté lebce po nějakých paragrafech „Jak se chovat ve vesmíru“. Měl pocit, že je jaktěživ ani okem nespátril. Sklopil skromně zrak a vtom zahlédl Smigu, jak mu cosi němě, jen pohybem rtů říká. Rozluštil to a opakoval hlasitě ještě dřív, než mu došel smysl těchto slov: „Představil bych se jim.“

Celá třída zařvala jako jeden muž. Nádiva chvíli bojoval, ale pak se také zachechtal. Zvážněl však velice rychle.

„Kadete, zítra se u mě hlase s deníkem letů. Kadet Boerst!“

Pirx se posadil, jako kdyby židle byla ze skla, které ještě tak docela nevychladlo. Na Smigu se ani moc nezlobil – to byl celý on, nemohl si nechat ujít příležitost, když se naskytla. Neslyšel ani slůvko z toho, co říká Boerst; ten rýsoval na tabuli křivky a Nádiva podle svého zvyku ztišoval odpovědi elektronického počítače, takže se vyvolaný nakonec topil ve výpočtech. Zkušební řád dovoľoval užívat počítače jako pomůcky, ale Nádiva měl v této věci svou vlastní teorii: „Počítač je taky člověk,“ říkával, „a může se pokazit.“ Pirx se nezlobil ani na Nádivu. Nezlobil se na nikoho. Skoro nikdy. Pět minut nato už stál před obchodem na Dyerhoffově třídě a prohlížel si za výlohou plynové pistole, z nichž se dá střílet patronami slepými, ostrými nebo plynovými – komplet šest korun, včetně stovky nábojů. Na Dyerhoffově třídě stál samozřejmě jenom ve své fantazii.

Když zazvonilo, opustili učebnu, ne s křikem a dupáním jako prvňáci nebo druháci – koneckonců nebyli už dětmi. Skoro po-

lovina odtáhla do jídelny – k jídlu tam v tu dobu nic nebylo, ale byla možnost potkat novou servírku. Prý hezkou. Pirx šel zvolna mezi vitrínami plnými hvězdných glóbů a s každým krokem ztrácel naději, že se v kapsičce najde dvoukoruna. Na posledním schodu věděl, že tam nikdy nebyla.

U východu stáli Boerst, Smiga a Payartz, s nímž půl roku seděl u jednoho stolku na kosmodezii. Zamazal Pirxovi v atlasu všechny hvězdy tuší.

„Zítřejší zkušební let,“ řekl mu Boerst, když procházel kolem nich.

„V pořádku,“ odpověděl flegmaticky. Nenaletí jim hned tak snadno.

„Nevěříš – přečti si to!“ ťukl Boerst prstem na sklo vývěsní skříňky.

Chtěl jít dál, ale hlava se mu obrátila tak nějak sama. Na seznamu byla tři jména. „Kadet Pirx“ – stálo tam černé na bílém, docela nahoře.

Nějakou dobu nic neviděl.

Pak uslyšel z dálky svůj vlastní hlas, který říkal:

„A co má být? Řekl jsem přece: v pořádku.“

Prošel kolem nich a ubíral se po cestičce mezi záhony. Letos na nich bylo množství pomněnek, vysázených důmyslně do tvaru přistávající rakety. Měsíčky znázorňovaly tryskový oheň, ale už odkvetly. Neviděl záhony, chodníček, pomněnky ani Nádivu, který vyšel rázným krokem z postranního křídla Akademie. Div se ve vratech nesrazili. Zasalutoval mu přímo před nosem.

„Ale, Pirx!“ řekl Nádiva. „Zítřejší letíte, kadete? Dobrý let! Třeba náhodou potkáte ty – bytosti z jiných planet.“

Internát byl naproti v parku, za vysokými smutečnými vrbami. Stál nad jezírkem, a přímo nad vodou, podepřeno kameninými sloupy, se tyčilo postranní křídlo. O těch sloupech kdo-

si napovídal, že byly přivezeny z Měsíce – pustý výmysl –, ale první ročníky do nich ve svatém nadšení ryly své iniciály a data. Také Pírxovo jméno tam kdesi bylo, vyryl je pečlivě před čtyřmi roky.

Ve svém pokojíku – byl tak malý, že jej s nikým nesdílel – delší dobu zápasil sám se sebou, má-li skříňku otevřít. Přesně si pamatoval, kde ty staré kalhoty leží. Bylo zakázáno je mít, proto je měl. Jinak nebyly k ničemu.

Zavřel oči, dřepł ke skřínce, pootevřenými dvířky strčil dovnitř ruku – a šmátral po kapsičce. Přirozeně – hned to věděl. Byla prázdná.

2

Stál v nenapumpované kombinéze na ocelové desce můstku, u samého stropu haly, a loktem se přidržoval lana napjatého jako zábradlí, protože měl obě ruce plné. V jedné držel deník letů, v druhé – tahák. Půjčil mu ho Smiga – říkalo se, že s ním létal po celý výcvik. Nebylo sice jasné, jak se tahák vracel, protože po zkušebním letu opouštěli piloti Akademie a odcházeli na sever do základny, kde začínalo biflování na závěrečné zkoušky. Ale jak bylo vidět, nějak se vracel – třeba jej shazovali padákem. To byl samosebou jenom vtip.

Stál na pérující lávce nad čtyřicetimetrovou propastí a krátil si čas úvahami, udělají-li mu prohlídku – to se želbohu stávalo. Kadeti si brávali na zkušební lety ty nejpodivnější a nej přísněji zakázané věci: od placatek s pálenkou až po žvýkácí tabák a fotografie známých děvčat. Nemluvě o tahácích. Pírx na sobě dlouho hledal místo, kam by jej schoval. Ukrýval jej už aspoň popatnácté – do boty pod patu, mezi dvě ponožky, do holínky, do vnitřní kapsy kombinézy, do malého hvězdného

atlasu – takový atlásek směli mít s sebou –, pouzdro na brýle by také nebylo nejhorší, ale zaprvé by to muselo být obrovské pouzdro a zadruhé nenosil brýle. O něco později si vzpomněl, že kdyby je nosil, nepřijali by ho do Akademie.

Stál tedy na ocelové plošině a čekal na oba instruktory a Šéfa, ale všichni tři bůhvíproč nešli, přestože byl start stanoven na devatenáct čtyřicet a bylo už devatenáct dvacet sedm. Kdyby měl kousek náplasti, napadlo ho, mohl by si přilepit tahák pod paži. Říkalo se, že to udělal malý Yerkes, a když na něj instruktor sáhl, začal vřeštět, že je lechtivý, a prošlo mu to. Ale Pirx nevypadal na člověka, který je lechtivý. Věděl to a nedělal si v tomto směru žádné iluze. A tak držel tahák docela obyčejně v pravé ruce, než mu najednou blesklo hlavou, že ji bude muset všem třem podat na uvítanou. Přeložil jej tedy do levé a levý deník z levé do pravé. Při této manipulaci rozhoupal proti své vůli ocelovou lávku, která pérovala jako trampolína. Vtom zaslechl z druhé strany kroky. Přicházející neviděl hned, u stropu haly bylo totiž šero.

Všichni byli jako obyčejně v uniformách, v plné parádě, zvláště Šéf, zatímco on, kadet Pirx, měl na sobě kombinézu, která – přestože ještě nebyla napumpovaná – vypadala jako dvacet dohromady poskládaných dresů, jaké nosívají brankáři při hokeji. Po obou stranách vysokého límce mu visely dlouhé konce interkomu a vnějšího radiofonu, na krku se mu pohoupávala hadička kyslíkového přístroje zakončená kolečkem a na zádech cítil tlak zásobní láhve. Bylo mu zatraceně horko v dvojitém protipotním prádle, ale nejméně příjemné bylo zařízení umožňující, že při letu nemusel chodit na stranu (mimochoodem, v jednostupňové raketě, na které se konají zkušební lety, by celkem vzato nebylo kam chodit).

Najednou začala celá plošina poskakovat. Někdo šel zezadu – byl to Boerst v úplně stejné kombinéze. Rázně zasaluto-

val velkou rukavicí a postavil se tak, jako kdyby měl v nejlepším úmyslu srazit Pirxe dolů.

Když velitelé vpředu odcházeli, zeptal se Pirx udiveně:

„Ty taky letíš? Nebyls na seznamu.“

„Brendam onemocněl. Letím místo něho,“ odpověděl Boerst.

Okamžik bylo Pirxovi hloupě. To byla koneckonců jediná, ale opravdu jediná věc, jež by ho byla mohla povznést aspoň o milimetr blíže k nebetyčným sférám, v nichž si Boerst žil, jako kdyby se o to nijak zvlášť nesnažil. Nejenže byl nej-
schopnější při výcviku – což mu Pirx poměrně snadno odpouštěl, ba dokonce cítil jistou úctu k Boerstovým matematickým schopnostem od té doby, co byl svědkem, jak Boerst úspěšně zápasil s počítačem a dech mu došel teprve při čtvrtých odmocninách –, ale také jeho rodiče byli zámožní, takže neměl zapotřebí oddávat se snům o dvoukorunách zapomenutých ve starých kalhotách. Kromě toho dosahoval vynikajících výkonů v lehké atletice, skákal jako kamzík, báječně tančil, a na chodit okolo horké kaše, byl velice hezký, což se o Pirxovi tvrdit nedalo.

Šli po dlouhém můstku mezi mřížovitými nosníky stropu a postupně míjeli stojící rakety. Konečně je zaplavilo světlo, protože tato část stropu byla již odsunuta v délce dvou set metrů. Na obrovských betonových trychtýřích, které pohlcovaly a odváděly tryskový oheň, stáli vedle sebe dva kuželoví obři – aspoň v Pirxových očích vypadali jako obři, každý měl osmačtyřicet metrů na výšku a jedenáct metrů v průměru dole u no-
siče.

K již odšroubovaným průlezům byly spuštěny malé můstky, ale v přístupu zamezovaly olověné stojany, postavené uprostřed, každý s malým rudým praporkem na pružné žerdi. Pirx věděl, že sám odstrčí praporek stranou, až na otázku, zda je připraven provést svěřený úkol, odpoví „ano“ – a že to udělá

poprvé v životě. A zrálo v něm přesvědčení, že klopýtne o lanko, až bude odstrkovat žerďku, a že se docela určitě natáhne jak dlouhý tak široký – takové věci se stávaly. A jestliže se vůbec někomu takové věci mohly stát, pak jeho něco takového musí potkat, protože si často říkával, že má smůlu. Učitelé tomu říkali jinak – že je roztržitý, nešika a že v jednom kuse myslí na všechno možné, jenom ne na to, nač by právě myslet měl. Je pravda, že Pirx všechno nacházel lehčeji než slova. Mezi jeho činy a myšlenkami oděnými do slov zela když ne propast... pak jistě nějaká trhlina, která mu ztrpčovala život. Instruktoři nevěděli, že je Pirx snílek. Nevěděl to nikdo. Byli přesvědčeni, že nemyslí vůbec na nic. A to nebyla pravda.

Koutkem oka pohlédl stranou a uviděl, že se Boerst postavil do pozoru krok od můstku vedoucího k průlezu, vypjal prsa a čekal s rukama přitisknutýma na nenafovknuté obruče kombinézy.

Napadlo ho, že to Boerstovi sluší i v tomto podivném oděvu, jakoby stříženém ze sta fotbalových míčů najednou, a že Boerstova kombinéza skutečně není nafaovknutá, zatímco v jeho kombinéze místy ještě zbývá hodně vzduchu – a proto se mu tak špatně chodí a musí klást nohy daleko od sebe. Přimáčkł je k sobě, jak mohl, ale podpatky se nechtěly a nechtěly dotknout. Proč se ty Boerstovy dotýkaly? To nebylo jasné. Kdyby nebylo Boersta, zapomněł by jako na smrt, že se má postavit do pozoru, zády k raketě a čelem ke třem mužům v uniformách. Přistoupili napřed k Boerstovi – dejme tomu proto, že je od „B“, ale ani to nebyla úplná náhoda; lépe řečeno, byla to smůla pro Pirxe, který musel vždycky dlouho čekat, než byl „ta-sen“. Stáło ho to spoustu nervů, protože všechno zlé měl nejraději hned za sebou.

Slyšel páté přes deváté, o čem hovoří s Boerstem, a Boerst, napjatý jako strunka, odpovídal rychle, tak rychle, že Pirx ne-

rozuměl ani zbla. Pak přistoupili k němu, a když začal mluvit Šéf, vzpomněl si najednou Pirx, že dnes přece měli letět tři, a ne dva, tak kam se k čertu poděl ten třetí? Naštěstí uslyšel Šéfova slova a stačil vypálit v posledním okamžiku:

„Kadet Pirx připraven k letu.“

„Mhm... ano,“ řekl Šéf. „A prohlašujete, kadete Pirxi, že jste zdrav na těle i na duchu – ehm – v mezích svých možností?“

Šéf s oblibou zdobil stereotypní otázky takovými perličkami. Mohl si to dovolit, protože byl Šéfem.

Pirx odvětil, že je zdrav.

„Kadete Pirxi, na dobu trvání letu vás jmenuji pilotem,“ pronesl Šéf obřadní formulí a pokračoval:

„Úkol: kolmý start na nosiči na poloviční tah. Přejít na elipsu B 68. Na elipse zpřesnění na stálou oběžnou dráhu s dobou oběhu 4 hodiny 26 minut. Na oběžné dráze čekat na dvě kosmické lodě přímého spojení typu JO 2. Předpokládané pásmo radarového styku – sektor III družice PAL, s možnou přípustnou odchylkou šest úhlových vteřin. Navázat fonický kontakt a dohodnout manévry. Manévry: opuštění stálé oběžné dráhy na pozici 60 stupňů 24 minut severní šířky, 115 stupňů 3 minuty 11 vteřin východní délky. Počáteční zrychlení 2,2 g. Konečné zrychlení po 83 minutách 0. Nevzdalovat se z dosahu fonického spojení a pilotovat obě JO 2 v trojúhelníkovém útvaru k Měsíci, v jeho rovníkovém pásu přejít na prozatímní oběžnou dráhu podle dispozice Luna Gonio, zkontrolovat, zda se obě pilotované lodě nacházejí na oběžné dráze, a pak ji opustit po kursu se zrychlením podle vlastního uvážení a vrátit se na stálou oběžnou dráhu v sektoru družice PAL. Tam čekat na další rozkazy.“

Na výcviku se povídalo, že brzy budou k dostání – místo dosavadních pomůcek – elektronické taháky čili elektronické mikromozky velikosti třešňové pecky, které člověk bude moci

nosit v uchu nebo pod jazykem a které napoví vždy a všude všechno, co zrovna bude třeba. Ale Pirx na to nevěřil, usuzoval totiž nikoli neprávem, že až budou k dostání, stanou se kadeti zbyteční. Zatím musel sám opakovat celý postup letu. Povedlo se mu to, i když si jedenkrát, ale zato dokonale spletl minuty a sekundy času s minutami a vteřinami délky a šířky. Pak zpocen jako myš ve svém protipotním prádle pod tlustým krunýřem kombinézy čekal na další vývoj událostí. Úkol sice zopakoval, to je pravda, ale jeho obsah ještě nepronikal do jeho vědomí. Jediná myšlenka, která mu ustavičně vířila hlavou, byla: „Ti mi dali zabrat!“

V levé ruce tiskl tahák a pravou podával letový deník. Zopakovat úkol, to bylo prachobyčejné šikanování – stejně jej dostal písemně i s narýsovaným prvním kursem. Šéf vložil obálku s úkolem do kapsičky na vnitřní desce deníku, vrátil mu ho a zeptal se:

„Pilot ke startu – připraven?“

„Připraven,“ odpověděl pilot Pirx. V tom okamžiku měl jen jediné přání: už aby byl v pilotní kabině a mohl si rozepnout kombinézu – aspoň u krku.

Šéf o krok ustoupil.

„Do rakety – nástup!“ zvolal nádherným kovovým hlasem, který prořal jako úder zvonu dutý, neutichající hlomoz obrovské haly.

Pirx udělal čelem vzad, popadl červený praporek, zakopl o lanko, v posledním okamžiku získal rovnováhu a jako golem vpochodoval na teninkou plošinku. Když byl v polovině, vstupoval už Boerst (při pohledu zezadu přece jen připomínal fotbalový míč) do své rakety.

Spustil nohy dovnitř, uchopil masivní obrubu průřezu, sjel po elastickém tobogánu dolů, aniž kladl nohy na příčle („Příčle jsou jen pro umírající piloty,“ – říkával Nádiva), a pustil se

do zavírání příklopu. Trénovali to na trenažérech i na opravdovém příklopu – jenomže vymontovaném z rakety a upevněném ve cvičebním sále u stropu – stokrát a tisíckrát. Člověku z toho bylo nanic – levá klika, pravá klika do poloviny dotáhnout, kontrola utěsnění, druhá polovina závitu obou klik, dotažení, kontrola těsnění pod tlakem, uzavření vstupu vnitřním příklopem štítu, nasazení protimeteorického štítu, odchod ze vstupní šachty, zamčení dveří kabiny, dotažení, klika, druhá klika, závora a konec.

Pirx si říkal, že Boerst jistě už dávno sedí ve své skleněné kouli, zatímco on teprve dotahuje setrvačnickové přitlačné kolo. Napadlo ho, že přece stejně neodstartují najednou, startovalo se v šestiminutových intervalech, a tak nebyl důvod ke spěchu. Ale je lepší už sedět na místě a zapojit svůj radiofon – aspoň uslyší povely, jaké dávají Boerstovi. Schválně, jaký úkol asi dali jemu?

Sotva přibouchl vnější příklop, světla v raketě se automaticky rozsvítila. Když celý ten krám zavřel, přešel na místo pilota po povlovných schůdcích malinké šikmé plošinky, vystlaných velmi drsným a zároveň měkkým plastikem.

Čertvíproč v těch malých jednomístných raketách sedí pilot ve veliké skleněné báni třímetrového průměru. Báň byla úplně průhledná, i když nebyla pochopitelně ze skla – kromě toho pérovala s pružností silné, velice tvrdé gumy. Ta bublina s rozloženým křeslem pro pilota uprostřed byla vsazena do vlastní pilotní kabiny tvaru mělkého kužele, takže když pilot seděl ve svém „zubařském křesle“ – tak se tomu říkalo –, mohl se otáčet kolem svislé osy a přes skleněné stěny kopule, v níž byl uzavřen, viděl všechny tabule ukazatelů, ručičky, obrazovky přední, zadní i postranní, ciferníky obou počítačů a astrogra-fů i svátost nejsvětější – trajektoměr, který silnou, jasně svítící čarou zakresloval na matovém, vypouklém terči dráhu rakety

na obraze nehybných hvězd v Harrelsbergerově projekci. Souřadnice této projekce musel člověk znát z paměti a musel je umět přečíst z přístroje v jakékoliv poloze, třeba hlavou dolů. Když už se pilot položil do křesla, měl po obou stranách čtyři hlavní páky reaktoru a řídících trysek směrových, tři nouzové, šest páček malé pilotáže, kolečka předstihu a volnoběhu, regulátor výkonu tahu, čištění trysek; nízko nad podlahou velké paprskovité kolo klimatizační a kyslíkové aparatury, páčku protipožárního zařízení, katapultování reaktoru (kdyby v něm nastala nekontrolovatelná řetězová reakce), šňůru se smyčkou upevněnou nahoře na skříňce s termoskami a jídlem; pod nohama měkce obkládané a třmeny opatřené pedály brzd i s odpalovací pojistkou – její sešlápnutí (napřed se musel kopnutím rozbít její obal a odtlačit kupředu) vymrštilo bublinu s křeslem a pilotem i s lanky speciálního spirálového padáku, který vyletěl za ní.

Kromě tohoto hlavního účelu – záchrany pilota při neodvratné havárii – existovalo ještě asi osm velice důležitých důvodů, proč byla skleněná bublina zkonstruována, a Pirx by je za určitých příznivých okolností dovedl dokonce odříkat, ale žádný z nich ani jemu, ani ostatním absolventům výcviku nešel pod vousy.

Když se jaksepatří uložil, pokoušel se zašroubovat – ohýbal se při tom s velkou námahou v pase – všechny trubice, přívoody a kabely, které z něho trčely, do zdírek vmontovaných do křesla (přitom pokaždé, když se ohýbal, tlačila ho kombinéza měkkou boulí do břicha). Spletl si přirozeně kablík fonie s výhřevným; naštěstí měl jiný závit, ale o svém omylu se přesvědčil, až když na něm začal vyrážet bohatý pot – a v šumění stlačeného vzduchu, který bleskově naplnil celou kombinézu, klesl s povzdechem nznak a překládal levou a pravou rukou oba rameno-stehenní pásy.

Pravý se zachytil hned, ale levý nějak nechtěl. Límec nafouknutý jako pneumatika mu nedovoloval ohlédnout se; a tak se jenom namáhal a poslepu šermoval širokou přezkou pásu – přitom zaslechl ve sluchátku tlumené hlasy:

„Pilot Boerst na AMU 18. Start podle fonie v okamžiku nula! Pozor – připraven?“ bylo slyšet ve sluchátkách.

„Pilot Boerst na AMU 18, podle fonie v okamžiku nula ke startu připraven!“ padla odpověď jako výstřel.

Pirx zaklel – zámek přezky zapadl. Klesl unaveně do měkkého křesla, jako kdyby se zrovna vrátil z neobyčejně dlouhého mezihvězdného letu.

„Dvacet tři – do startu. – Dvacet dva – do startu. Dva...“ blábolilo to ve sluchátkách.

Stalo prý se jednou, že když uslyšeli hromové *nula*, odstartovali dva absolventi výcviku najednou – ten pravý i ten, který čekal vedle, až na něho přijde řada – letěli vedle sebe ve vzdálenosti dvou set metrů kolmo jako svíce a každou chvíli se mohli srazit – při výcviku se to aspoň vykládalo. Od té doby prý byl zapalovací kabel zapojován v posledním okamžiku, dálkově. Dělal to sám náčelník letiště ze svého zaskleného dispečinku – a celé to počítání byl prachobyčejný blaf. Ale jak je to doopravdy, to nevěděl nikdo.

„NULA!“ ozvalo se v sluchátkách. Zároveň Pirx uslyšel tlumený, táhlý rachot, jeho křeslo se lehce zachvělo, jiskřičky odražených světél se trochu pohnuly ve skleněné báni, pod níž ležel natažen; díval se do stropu – to znamená na astrograf, na ukazatele cirkulace chlazení, tahu hlavních trysek, pomocných trysek, hustoty proudu neutronů, indikátor izotopového znečištění a ještě osmnáct dalších, jejichž polovina platila výlučně chodu nosiče. Chvění sláblo, stěna dutého rachotu se přestěhovala někam stranou a zdálo se, že se rozplývá nahoře, jako kdyby byla na nebe vytažena nějaká neviditelná opona. Burá-

cení bylo čím dál vzdálenější, podobno hřímání vzdálené bouře, až konečně nastalo ticho.

Cosi zabzučelo – ani neměl čas se leknout. To automatická pojistka zapojila doposud zablokované obrazovky – když někdo nablízku startoval, byly zavřeny zvenku, aby oslňující atomový plamen z trysek nepoškodil objektivy.

Pirx si pomyslel, že taková automatická zařízení jsou náramně prospěšná – a tak si o všeličems dumal, když najednou pocítil, že mu pod melounovitou přilbou vstávají všechny vlasy na hlavě.

„Ježišmarjá, já letím, teď letím já!“ blesklo mu hlavou.

Začal si divoce připravovat páky pro start – to znamená dotýkat se jich prsty v náležitém pořadí a počítat: „Prvá – druhá – třetí – kde je čtvrtá? Pak tato – ano, to je ten indikátor – a pedál – ne, ne pedál, aha, tu je – červená – zelená rukojeť – pak na automat – ano – opravdu napřed zelená a pak červená?“

„Pilot Pirx na AMU 27!“ vytrhl ho z těchto rozpaků silný hlas, křičící mu přímo do ucha. „Start podle fonie v okamžiku nula! Pozor – pilot připraven?“

„Ještě ne!!!“ chtělo cosi vykřiknout ústy pilota Pirxe, ale on řekl:

„Pilot Boe... pilot Pirx na AMU 27 ke startu připraven podle fonie v okamžiku nula!“

Chtěl říci „pilot Boerst“, protože si dobře pamatoval, jak to Boerst říkal. „Blbče!“ okřikl se v tichu, které zavládlo. Automat (cožpak musí mít všechny automaty hlas poddůstojníků?) vyštěkával:

„Do startu šestnáct – patnáct – čtrnáct...“

Pilot Pirx se potil. Usilovně si vzpomínal na cosi hrozně důležitého, o čem věděl, že je to prostě otázka života nebo smrti, ale za nic na světě si nemohl vzpomenout.

„... šest, pět, do startu čtyři...“

Sevřel mokré prsty na startovní páce. Naštěstí byla drsná. „To se všichni tak potí? Zřejmě,“ prolétlo mu hlavou, když sluchátka zařvala:

„Nula!!!“

Jeho ruka sama – docela sama – zatáhla za páku, posunula ji do poloviny segmentu a tak zůstala. Zaburácelo to. Jako kdyby mu spadl na prsa a hlavu elastický lis. „Nosič,“ stačil si pomyslet a v očích se mu zatmělo. Jen trošku a jen na chvilku! Když už zase dobře viděl, přestože cítil týž neúprosný tlak rozlité po celém těle, všechny obrazovky – rozhodně však ty tři, které měl přímo naproti sobě – vypadaly jako mléko kypící z milionů hrnců.

„Aha, prorážím mraky,“ řekl si v duchu. Myslelo mu to nyní nějak pomaleji, trochu ospale, ale naprosto klidně. Za nějakou dobu se ho zmocnil pocit, jako by byl pouze svědkem celé této scény, trochu směšné – chlapík se rozvaluje v „zubařském křesle“, nepohne rukou ani nohou, mraky zmizely, nebe je ještě trochu modré, asi jako šmolka zašpiněná tuší, je vidět něco jako hvězdy – jsou to hvězdy, nebo ne?

Ano, byly to hvězdy. Ručičky si vandrovaly po stropě, po stěnách, každá jinak, každá něco ukazovala, všechno člověk musel vidět, a on měl jenom dvě oči. Nicméně jeho levá ruka na krátký, opětovný pískot ve sluchátku sama – opět sama – zatáhla za katapult nosiče. Hned se mu trochu ulehčilo – rychlost 7,1 kilometru za sekundu, výška 201 kilometrů. Předepsaná křivka startu končí, zrychlení 1,9; může se posadit a teprve teď začne celá ta fůra práce.

Pomalu si sedal, mačkal přitom opěradlo rukama, čímž se zvedal lenoch křesla – a najednou dočista zkoprněl.

„Kde mám tahák?!“

To byla ta hrozně důležitá věc, na kterou si nemohl vzpomenout! Rozhlížel se po podlaze, jako kdyby vůbec neexisto-

valy ty mraky ciferníků, mrkajících na něho ze všech stran. Tahák ležel zrovna pod křeslem. Vyklonil se, pásy pochopitelně nepovolily, ale neměl již čas. S pocitem člověka, který stojí na špičce nesmírně vysoké věže a zároveň s ní se řítí do propasti, otevřel letový deník, který měl v kapse na stehně. Vy-
táhl zpoza chlopně úkol – a byl z toho vedle: kde je ke všem čertům oběžná dráha B 68? Aha, to bude tahle! Zkontroloval trajektoměr a pomalu najížděl zatáčku. Trochu se podívil – ono to šlo!

Na elipse mu počítač ochotně hlásil údaje pro opravu kursu, opět manévroval, vyklouzl z dráhy, přibrzdil příliš prudce. Deset sekund měl minus 3 g, ale nic mu to neudělalo, fyzicky byl velice odolný („Kdybyste měl mozek, jako máte bicepsy,“ říkával Nádiva, „mohlo by z vás něco být.“); s korekturou přešel na oběžnou dráhu, nahlásil údaje počítači, jenomže počítač neodpověděl. Na jeho kotouči se objevovaly vlnovky volnoběhu, zařval tedy údaje ještě jednou: samo sebou, zapomněl se přepojit – napravil to; na kotouči ihned vyskočila svislá chvějivá čára, ale všechna okénka souhlasně ukazovala samé jedničky.

„Jsem na oběžné dráze,“ zaradoval se. Ano, ale doba oběhu byla 4 hodiny 29 minut, a měla být 4 a 26 minut. Teď už skutečně nevěděl, zdali je odchylka přípustná, nebo ne. Hledal v hlavě, začal uvažovat, nemá-li odepnout pásy – tahák ležel hned pod křeslem, ale d'as ví, jestli to v taháku je. Vtom si vzpomněl, co říkal profesor Kaahl: „Oběžné dráhy jsou propočteny s tolerancí do 0,3 procenta,“ – pro všechny případy hlásil data počítači: držel se v mezích přípustné tolerance. „Tak to bychom měli,“ řekl si pro sebe a teprve teď se pořádně rozhlédl.

Tíže zmizela, byl však solidně připoután ke křeslu – měl pouze pocit neobyčejné lehkosti. Přední obrazovka – hvězdy a zase hvězdy – a docela dole na okraji bělošedý srpek, postranní obrazovka – nic, jen černo a hvězdy. Dolní obrazovka – aha!

Pozorně si prohlížel Zemi – řítíl se nad ní ve výšce 700 až 2400 kilometrů, podle parametrů své oběžné dráhy –, byla obrovská, vyplňovala celou obrazovku, zrovna letěl nad Grónskem – je to přece Grónsko? – Než se přesvědčil, co to vlastně je, byl už nad severní Kanadou. Kolem pólu zářil sníh – oceán byl černofialový, vypouklý, hladký, jako odlitý ze železa, mračen podivuhodně málo, jako kdyby někdo tu a tam postříkal oblinu řídkou kašičkou. Pohlédl na hodinky.

Letěl již sedmnáct minut.

Ted' by měl zachytit rádiové signály PALu a dávat pozor na radary při průletu jejím polem. Jak se jmenovaly ty dvě kosmické lodě? RO? Ne, JO – a čísla? Nahlédl do papíru s úkolem, zastrčil jej i s letovým deníkem do kapsy a otočil knoflíkem kontrolního přijímače na prsou. Bylo slyšet záplavu pískotu a praskotu – jaký signál má PAL? Morseovka! Napínal sluch, díval se na obrazovky, Země pod ním se pomalu otáčela, hvězdy na obrazovkách rychle postupovaly, ale po PALu pořád ani vidu ani slechu.

Vtom zaslechl bzučení.

„PAL?“ řekl si v duchu, ale ihned tu myšlenku zavrhl. „Blbost, družice přece nebzučí – tak co to bzučí?“

„Nic nebzučí,“ odpověděl sám sobě.

„Tak co to je?“

Havárie?

Nějak se vůbec nepolekal. Jakápak havárie, když letí s vypnutým motorem. Rozpadla se ta plechovka sama od sebe – nebo co? Že by zkrat? Aha, zkrat! Propánakrále! Protipožární předpis III A: „Požár ve vesmíru na oběžné dráze“ – paragraf – čert aby to vzal – bzučelo to a bzučelo, sotva slyšel pískání vzdálených signálů.

„Dočista jako moucha ve sklenici,“ řekl si v duchu a bleskově přelétl očima jeden z ciferníků po druhém – a vtom ji uviděl!

Byla to obrovská moucha, zelenavě černá, odporného druhu, který jako by byl stvořen jen proto, aby otravoval lidem život. Sprostá, neodbytná, pitomá, ale zároveň vypráskaná a chytrá, která jakýmsi zázrakem (jak jinak?) vlezla do rakety a poletovala si teď vně skleněné bubliny a narážela jako bzikající kulička na osvětlené kotouče ciferníků.

Když se blížila k počítači, slyšel ji ve sluchátkách jako čtyřmotorový bombardér. Počítač měl nad horním rámem náhradní mikrofon, aby byl dosažitelný bez laryngofonu i mimo křeslo, když jsou kablíky palubní fonie vypnuty. Nač? Pro všechny případy. Takových zařízení bylo víc.

Proklínal ten mikrofon. Báł se, že neuslyší PAL. Horší ovšem bylo, že moucha začala podnikat výpady na různá jiná místa. Sledoval ji mimoděk očima hezkých pár minut, než se přísně pokáral, že mu ta moucha může být ukradená.

Škoda že se tam nedá nasypat nějaký DDT.

„Dost!“

Zabzučelo to, až se mu svařtil obličej. Lezla po počítači. Ticho – čistila si křidélka. Taková hnusná moucha!

V sluchátku se zrodilo daleké, pravidelné pískání – tečka dvě čárky tečka, tečka čárka, tečka čárka tečka tečka – PAL.

„No, a teď musím mít oči na stopkách!“ řekl si a zvedl trochu křeslo. Tak měl najednou před očima tři obrazovky – ještě jednou se přesvědčil, jak obíhá fosforeskující pátrací paprsek radaru, a čekal. Na radaru nebylo nic! Ale kdosi volal:

„A sedm Terraluna. A sedm Terraluna, sektor III, kurs sto třináct, volá PAL-GONIO. Zaměřte se. Poslech.“

„Hrůza, a jak já teď uslyším ty své JO!“ zoufal si Pirx.

Moucha zavyla ve sluchátku a zmizela. Za chvíli na něho shora padl stín, jako by na lampu usedl netopýr. Byla to moucha. Lezla si po skleněné bublině, jako by zkoumala, co to leží uvnitř.

Zatím nastala v éteru tlačénice – PAL, kterou již viděl (vy-
padala jako kyj, byl to osmdesát metrů dlouhý duralový válec,
zakončený koulí observatoře) a letěl nad ní ve vzdálenosti ta-
kových 400 kilometrů, snad o kapánek víc, a pomalu ji před-
háněl.

„PAL-GONIO volá A sedm Terraluna sto osmdesát celých
čtrnáct desetin, sto šedesát celých šest desetin. Odchylka roste
lineárně. Konec.“

„Albatros čtyři Aresterra volá PAL-HLAVNÍ, PAL-HLAV-
NÍ, letím tankovat, sektor II, letím tankovat, sektor II, jedu na
rezervu. Poslech.“

„A sedm Terraluna volá PAL-GONIO...“

Zbytek neuslyšel, pohltilo to bzučení mouchy. Ticho.

„... HLAVNÍ volá Albatros čtyři Aresterra, tankování sed-
mý kvadrant, Omega hlavní, tankování přemístěno, Omega
hlavní. Konec.“

„Oni se mi tady schválně sešli, abych zrovna nic neslyšel,“
pomyslel si Pirx.

Protipotní prádlo na něm plavalo. Moucha bzíkala a vztekle
kroužila nad kotoučem počítače, jako kdyby se stůj co stůj po-
koušela dohonit svůj vlastní stín.

„Albatros čtyři Aresterra, Albatros čtyři Aresterra volá PAL-
-HLAVNÍ, odlétám do sedmého kvadrantu, odlétám do sed-
mého kvadrantu, prosím o navádění interkomem. Konec.“

Bylo slyšet vzdalující se pískání interkomu, které utonulo
v silicím bzukotu. Vynořila se z něho slova:

„JO dva Terraluna, JO dva Terraluna volá AMU 27, AMU 27.
Poslech.“

„To bych rád věděl, koho to volají?“ pomyslel si Pirx a div
se neutrhl z pásů.

„AMU...“ chtěl říci, ale ochraptělé hrdlo nevydalo ani slův-
ka. V sluchátku to bzučelo. Moucha. Zavřel oči.

„AMU 27 volá JO dva Terraluna. Jsem kvadrant čtyři, sektor PAL, rozsvěcují obrysová světla. Poslech.“

Rozžehl svá obrysová světla – dvě červená po stranách, dvě zelená na špičce, jedno modré na zádi – a čekal. Nebylo slyšet nic než mouchu.

„JO dva dvakrát Terraluna, JO dva dvakrát Terraluna, volám...“ bzukot.

„Asi mě?“ pomyslel si zoufale.

„AMU 27 volá JO dva dvakrát Terraluna, jsem kvadrant čtyři, okrajový sektor PAL, všechna obrysová světla svítí. Poslech.“

Ted se obě JO ozvaly současně – zapojil selektor pořadí, aby ztlumil toho, kdo se ozval druhý –, ale bzučelo to dál, přirozeně – moucha.

„Já se tady snad oběším,“ pomyslel si. Ani si nevzpomněl, že v beztížném stavu toto řešení nepřipadá v úvahu.

Vtom spatřil v radaru své dvě lodě – řítily se za ním v rovnoběžných kursech, vzdálené od sebe asi na devět kilometrů, to znamená v pásmu oboustranně zakázaném; jeho povinností jako prvního pilota bylo dát jim rozkaz, aby zaujaly předepsaný odstup – 14 kilometrů. Kontroloval na radaru polohu skvrnek označujících lodě, když si na jednu usedla moucha. Hodil po ní letovým deníkem. Nedoletěl, narazil na sklo bubliny, a místo aby po něm sklouzl, odrazil se zpět, vzhůru, udeřil o strop skleněné báře a poletoval si sem a tam – beztížný stav. Moucha ani neráčila odletět – odešla si pěšky.

„AMU 27 volá JO dva, JO dva dvakrát Terraluna. Vidím vás. Letíte v nedovoleném bočním odstupu. Přejděte na rovnoběžné kursy s opravou nula celá nula jedna. Po provedení manévru přejděte na poslech. Konec.“

Obě skvrnky se od sebe začaly pomalu vzdalovat, možná že mu něco říkaly, ale on slyšel pouze mouchu. Podnikala bzuči-

vé procházky po mikrofonu počítače. Neměl již, čím by po ní házel. Letový deník se nad ním vznášel a jeho stránky se lehce třepetaly.

„PAL-HLAVNÍ volá AMU 27 Terraluna. Opusťte okrajový kvadrant, opusťte okrajový kvadrant, přebírám transsolár. Poslech.“

„Drzost, ten transsolár mi tady ještě scházel – co je mi po transsoláru? Rakety v útvaru mají přednost!“ pomyslel si Pirx a začal křičet; v tomto křiku vybil celou svou bezmocnou nenávist k mouše.

„AMU 27 Terraluna volá PAL-HLAVNÍ. Kvadrant neopustím, transsolární mi může vlézt na záda, letím v útvaru. AMU 27, JO dva, JO dva dvakrát eskadra Terraluna, vedoucí AMU 27. Konec.“

„Že mi ten transsolár může vlézt na záda, to už bylo zbytečné,“ pomyslel si. „Trestné bodíky, to je jasné. Čert aby je všec-
ky sebral. A kdo dostane trestné za tu mouchu? Pochopitelně
že já!“

Řekl si v duchu, že to s tou mouchou mohlo potkat jedině jeho. Moucha! To je krámů. Živě si dovedl představit, jak by se Smiga s Boerstem váleli smíchy, kdyby se dověděli o té pitomé mouše. Poprvé od startu si vzpomněl na Boersta. Ale neměl ani chvilku času. PAL zůstávala stále viditelněji pozadu. Letěli v šiku už pět minut.

„AMU 27 volá JO dva, JO dva dvakrát Terraluna. Dvacet hodin sedm minut. Manévr přechodu na parabolický kurs Terraluna začínáme ve dvacet hodin deset. Kurs sto jedenáct...“ četl z papíru, který se mu před okamžikem podařilo akrobaticky stáhnout ze vzduchu nad hlavou. Jeho svěřenci odpoví-
děli. PAL již nebyla vidět, ale ještě stále ji slyšel – buď ji, nebo
mouchu. Vtom jako by se bzukot rozdvojl. Chtěl si protřít oko.
Ano. Už byly dvě. Odkud vylezla ta druhá?

„Ted' mě oddělají,“ pomyslel si docela, docela klidně.

Bylo dokonce cosi příjemného v přesvědčení, že již nemá cenu se užírat, drásat si nervy – stejně budou vědět, jak na něho. Trvalo to vteřinu – byla právě hodina, kterou sám určil jako počátek manévru, a on ještě neměl ruce na pákách!

Ale mučírna tisíci cvičení, jak vidět, přece jen vykonala své – uchopil poslepu obě rukojeti, pohnul levou, pak pravou, zahleděn na trajektoměr. Motor se dutě ozval, pak zaslechl sykot, ucítil náraz do hlavy, až hekl překvapením. Dostal hřbetem letového deníku do čela – těsně pod „okapem“ přilby! Deník mu zakryl tvář, nemohl ho shodit – potřeboval obě ruce. V sluchátkách bzučelo a šumělo laškování much na počítači. „Měli by lidem dávat revolver,“ pomyslel si. Cítil, jak mu letový deník při rostoucím zrychlení drtí nos. Vrtěl hlavou jako šílenec – musel vidět na trajektoměr! Deník vážil snad tři kila. Vtom s bouchnutím dopadl na podlahu – no ovšem, skoro 4 g. Ihned zmenšil zrychlení; udržoval je v mezích manévru, zasunul páky do vrubů – měl teď zrychlení 2 g. Cožpak mouchám takové zrychlení nic nedělá? Nedělalo jim nic. Dařilo se jim báječně! Měl tak letět 83 minut. Pohlédl na obrazovku radaru – obě JO letěly za ním, vzdálenost mezi jeho zádí a jimi vzrostla na takových 70 kilometrů; to proto, že měl několik vteřin 4 g a skočil dopředu. Nevadí.

Ted' měl trochu volného času až do konce letu se zrychlením. 2 g, to nic nebylo, vážil teď všeho všudy sto dvaadvacet kilogramů. V laboratorním „kolotoči“ seděl nejednou i půl hodiny při 4 g.

Něco jiného je, že to nebylo příjemné – ruce a nohy měl jako ze železa. Hlavou nemohl ani hnout – oslepovalo to.

Ještě jednou zkontroloval polohu obou svých svěřenců a vzpomněl si, co asi teď dělá Boerst. Představil si jeho tvář, jistě vypadá jako ve filmu. Bradu ten kluk tedy měl! Nos rovný, oči

šedé, ocelové, ten si jistě s sebou nevzal žádný tahák! On, Pirx, se bez něho taky zatím obešel! V sluchátkách bzukot zeslábl – obě mouchy lezly nad ním po skleněném vrcholku kopule, jejich stíny mu laskaly obličej. Poprvé sebou trhl. Pohlédl vzhůru – měly koláčkovitě rozšířené konce černých nožiček, ve světle lamp se jejich zadečky kovově leskly. Hnus!

„Drak osm Aresterra volá šik Terraluna, šestnáctý kvadrant, kurs sto jedenáct celých šest desetin. Mám vás na sbíhavém kursu jedenáct minut třicet dvě vteřiny, prosím, změňte svůj kurs. Poslech.“

„To je pech,“ zasténalo to v něm. „Moula, cpe se rovnou na mě, jako by neviděl, že letím v útvaru!“

„AMU 27, vedoucí šiku Terraluna JO dva, JO dva dvakrát volá Drak osm Aresterra. Letím v útvaru, kurs neměním, proveďte úhybný manévr. Konec.“

Když to říkal, hledal na radaru toho drzého Draka. Tamhle je! Ne dále než půldruhého tisíce kilometrů!

„Drak osm volá AMU 27 Terraluna, mám proražené gravimetrické řízení, ihned proveďte úhybný manévr, bod průsečíku kursů čtyři nula osm, kvadrant Luna čtyři, okrajový pás. Poslech.“

„AMU 27 volá Draka osm Aresterra, JO dva, JO dva dvakrát Terraluna. Provádím úhybný manévr dvacet hodin třicet devět. Stop. Návrat do původního kursu proveďte zároveň s vedoucím v optické vzdálenosti, severní odchylka sektor Luna jedna nula celých šest desetin, zapínám motory na malý tah. Poslech.“

Zatímco to říkal, zapojil zároveň obě spodní směrové trysky. Obě JO dva ihned odpovídaly. Udělaly zatačku, hvězdy se pohybovaly v obrazovkách. Drak poděkoval, letěl na Lunu Hlavní. Pirx najednou získal kuráž a přál mu šťastné přistání: to bylo kamarádké, zvláště když on měl havárii. Viděl ho na

tisíc kilometrů s rozsvícenými obrysovými světly. Pak opět zavolal své JO a začal manévrovat na starý kurs – hrůza! Jak známo, není nic snazšího než vypadnout z kursu – ale nalézt pak týž kousek paraboly se zdá téměř nemožné. Změna zrychlení, nestačil ani hlásit údaje počítači; lezly po něm mouchy, pak se začaly honit po radaru – jejich stíny se na obrazovce jen míhaly. Odkud ten dobytek bral tolik síly? Za dobrých dvacet minut se znovu octli v původním kursu.

„Boerst má jistě cestu jako vymetenou vysavačem,“ pomyslel si. „Aťsi! To co on udělám já levou rukou.“

Zapojil automat zpomalovače akcelerace, aby měl v 83. minutě zrychlení nula, jak žádalo zadání, a spatřil věc, která způsobila, že se jeho mokré protipotní prádlo změnilo v kus ledu.

Nad rozvodnou deskou klouzalo ze západek bílé víčko – milimetr po milimetru.

Bylo zřejmě málo dotaženo a trhavými pohyby rakety při zpětných manévrech (škubal jí opravdu prudce) se pružiny západek uvolnily. Zatím bylo zrychlení ještě pořád 1,7 g, víčko sjíždělo pomaloučku, jako kdyby je někdo táhl dolů neviditelnou nitkou – vtom vyskočilo a spadlo. Narazilo na kryt bání po své straně, sklouzlo po něm a zůstalo nehnutě ležet na podlaze. Čtyři obnažené měděné přívody vysokého napětí a pojistky pod nimi se zaleskly.

„A proč jsem se vlastně vyděsil?“ řekl si. „Spadlo víčko? Spadlo, to je toho. S víčkem nebo bez víčka, není to stejné?“

Ale klidný nebyl – takové věci by se stávat neměly. Když může spadnout víčko z pojistek, může upadnout i záď rakety.

Měl před sebou už pouhých dvacet sedm minut letu se zrychlením, když ho napadlo, že po vypnutí motorů nastane beztlákový stav a víčko začne poletovat. Může z toho být nějaký malér? Snad ne. Je moc lehké. Ani žádnou tabulku nerozbije. Eh, nic!

Vyhledal očima mouchy – honily se a kroužily, bzučely a létaly kolem celé báně, až se konečně usadily pod pojistkami. Zmizely mu z očí.

Na obrazovce radaru našel obě své JO – v kursu. Přední obrazovka ukazovala velký, do půl nebe sahající měsíční kotouč. Měli jednu selenografická cvičení v kráteru Tycho, tenkrát, když Boerst vypátral pomocí obyčejného, přenosného theodolitu... eh, čert ho vem, co ten kluk nedovedl! Pokoušel se najít Lunu Hlavní na vnějším jižním svahu Archimeda. Sotva ji bylo vidět, byla skoro celá vsazená do skal, rozeznal pouze vyhlazený povrch přístaviště. Kdyby byla na noční polokouli, spatřil by signální světla, ale teď tam svítilo slunce. Stanice sama sice ležela v pruhu stínu, který vrhal kráter, ale kontrast s oslnivě ozářeným kotoučem v sousedství byl tak ostrý, že slabounká světélka signalizace nebylo vůbec vidět.

Měsíc vypadal, jako by na něm lidská noha nikdy nestanula – od Měsíčních Alp se kladly dlouhé stíny na rovinu Moře dešťů. Vzpomínal si, jak ho před letem na Měsíc – s celou partou, tehdy ještě byli obyčejnými pasažéry – Nádiva požádal, aby zkontroloval, zdali hvězdy sedmé velikosti jsou ještě z Měsíce viditelné, a on, osel, se toho úkolu ujal s ohromným zanícením! Zapomněl jako na smrt, že ve dne není z Měsíce vůbec žádné hvězdy vidět, pohled je příliš oslněn světlem Slunce, odraženým od měsíčního povrchu. Nádiva ho ještě dlouho potom otravoval těmi hvězdami z Měsíce. Kotouč na obrazovkách pomalu kynul, zanedlouho vytlačí zbytky černého nebe za okraj přední obrazovky.

Divná věc – nic nebzučelo. Pohlédl stranou – a poplašil se.

Jedna moucha seděla na zaoblině pojistky a čistila si křídélka a druhá se jí dvořila! Několik milimetrů vedle ní se leskl nejbližší drát. Izolace končila trochu výš – všechny čtyři dráty, silné bezmála jako tužka, byly obnaženy, napětí nijak zvlášť

vysoké, pouhých 1000 voltů, a proto vzdálenosti mezi nimi nebyly velké – sedm milimetrů jeden od druhého. Náhodou věděl, že sedm. Jednou demontovali celé elektrické vedení a za to, že neznal vzdálenosti mezi dráty, musel od asistenta ledacos vyslechnout. Moucha nechala námluv a lezla si teď po holém drátě. Samo sebou jí to nijak nevadilo. Ale kdyby se jí tak zachtělo přelézt na druhý... jak vidět, zrovna se jí zachtělo, protože zabzučela a už seděla na krajní měděné svodnici. Jako kdyby v celé pilotní kabině nebylo jiné místo! Kdyby si sedla tak, že by položila přední nožky na jeden drát a zadní na druhý...

No, a co má být? V nejhorším případě by nastal zkrat, ostatně moucha snad není tak velká. Ale i kdyby, bude to zkrat na okamžik, automatická pojistka vypne proud, moucha shoří, automat proud znovu zapojí a všechno bude zase klapat – a od mouchy bude pokoj! Jako hypnotizován hleděl na skříňku vysokého napětí. Přesto si nepřál, aby to ten dobytek zkusil. Zkrat – čert ví, co z toho může být. Možná že nic, ale nač pokoušet osud?

Pohlédl na hodinky: ještě osm minut letu se slábnoucím tahem motorů. Hned bude konec. Zrovna se díval na ty hodinky, když se zablýsklo – a světla zhasla. Trvalo to snad třetinu sekundy. „Moucha,“ napadlo ho. Se zatajeným dechem čekal, až automat znovu zapojí proud. Zapojil.

Světla zaplála, ale oranžově, slabě, a vzápětí pojistka znovu praskla. Tma. Automat proud zase zapojil. Vypnul. Zapojil. A tak pořád dál – bez konce. Světla blýskala při polovičním napětí. Co se stalo? V kratinkých, pravidelných přestávkách mezi jednotlivými záblesky spatřil, že z mouchy – ta potvora se vecpala mezi dva dráty – zbyl chuchvaleček, zuhelnatělý škvarek, který dál spojoval oba vodiče.

Nedá se říci, že by se nějak příliš polekal. Byl rozčilený, ale cožpak se od chvíle startu vůbec uklidnil? Na hodinky bylo

špatně vidět. Tabulky měly vlastní osvětlení – radar také. Proud bylo zrovna tolik, že se nezapojila ani nouzová světla, ani rezervní okruhy – ale zase ne tolik, aby bylo vidět. Do vypnutí motorů scházely čtyři minuty.

Nemusil se o to starat – automat zpomalovače sám musel motor vypnout. Po páteři mu stekl ledový pramínek – jak to automat vypne, když je zkrat?

Chvíli si nebyl jist, je-li to týž obvod, nebo ne. Uvědomil si, že jsou to hlavní pojistky. Pro celou raketu a pro všechny obvody. Ale reaktor, reaktor, ten je přece zvlášť...?

Reaktor ano. Ale ne automat. Sám jej přece předtím nařídil. V tom případě jej musí vypnout. Nebo raději se ho nedotýkat? Třeba přece jen zabere?

Konstruktéři nevzali v úvahu, že se do pilotní kabiny může dostat moucha – že může odpadnout víčko a že nastane zkrat – takový zkrat!

Světla blikala bez ustání. Něco se muselo udělat. Ale co?

To je prosté – musí přepnout hlavní vypínač, který je pod podlahou, za křeslem. Vypne hlavní obvody a zapne nouzové. A všechno bude v pořádku. Raketa přece jen není tak špatně konstruována, počítali se vším, a navíc s příslušným koeficientem bezpečnosti.

Rád bych věděl, jestli by na to tak rychle přišel i Boerst. Jsou důvodné obavy, že ano. Dokonce snad... ale zbývaly už pouhé dvě minuty. Nestačí provést manévry. Trhl sebou. Na smrt zapomněl na ty dva.

Chvíli přemýšlel se zavřenýma očima.

„AMU 27 vedoucí Terraluna volá JO dva, JO dva dvakrát. Mám zkrat v pilotní kabině. Manévry přechodu na dočasně stálou oběžnou dráhu nad rovníkovým pásmem Měsíce provedu se zpožděním... ehm... se zpožděním prozatím neodhadnutelným. Ve stanovenou dobu proveďte manévry sami. Poslech.“

„JO dva dvakrát volá vedoucí AMU 27 Terraluna. Provádíme společně s JO dva manévry přechodu na dočasně stálou oběžnou dráhu nad rovníkovým pásmem Měsíce. Máš devatenáct minut k povrchu. Zlom vaz. Konec.“

Sotva doposlouchal, odšrouboval kabel radiofonie, přívod kyslíku, automat reduktoru, druhý kablík – pásy už měl rozepjaté. Když se zvedal, automat reduktoru zahořel červeně – celá kabina hned vyskakovala ze tmy, hned se ponořovala do kalné oranžového světla, vyvolaného snížením napětí. Motor se nevypnul. Rudé světlo se na něho dívalo z pološera, jako kdyby se ptalo, co dělat. Ozvalo se jednotvárné bzučení – varovný signál. Reduktor nemohl automaticky vypnout motory. Snažil se získat rovnováhu a skočil za křeslo.

Vypínač vězel v kazetě vsazené do podlahy. Kazeta byla zamčená. Škubl víčkem – nepovolovalo. Kde je klíč?

Klíč tam nebyl. Znovu zacloumal víčkem – nic.

Vyskočil. Slepě se díval před sebe. V předních obrazovkách již svítil nikoli stříbřitý, ale jako velehorský sníh bílý, gigantický Měsíc. Zubaté stíny kráterů se posouvaly po kotouči. Ozval se radarový výškoměr – nebo běžel už dlouho? Rytmic-ky tikal – zelená čísílka vyskakovala z pološera: vzdálenost dvacet jeden tisíc kilometrů.

Světlo neustále blikalo, pojistka pravidelně vypínala proud. Když zhaslo, nezavládlo již v kabině šero – přízračný svit Měsíce ji vyplňoval po okraje a jen nepatrně slábl, když lampy zableskly svým mrákotným zářením.

Raketa letěla rovně, pořád rovně. A stále zvětšovala rychlost od svého konečného zrychlení 0,2 g – a zároveň ji Měsíc přitahoval stále silněji. Co dělat? Co dělat?! Ještě jednou přiskočil ke kazetě, kopl do víka – ocel se nehnula.

Okamžik! Bože! Jak jen mohl takhle zpitomět! Musí – musí se zkrátka dostat tam, na druhou stranu té bubliny! Je to přece

možné. U východu – tam, kde skleněná bář přechází zužujícím se tunelem v trychtýř, který končí u příklopu – je zvláštní páka červeně nalakovaná, pod tabulkou POUZE PRO PŘÍPAD HAVÁRIE ŘÍZENÍ. Stačí ji přehodit a skleněná bář se nadzvedne bezmála o metr – bude moci podlézt její dolní okraj na druhou stranu. Tam nějakým kouskem izolace očistí dráty a...

Skokem byl u červené páky!

„Pitomče!“ řekl si, popadl ocelovou rukojeť, zatáhl, až mu zapraštělo v ramenním kloubu. Páka vyjela ven na celou délku ocelové tyče lesknoucí se olejem – ale kopule se nehnula. Vytřeštěně na ni hleděl – viděl za ní obrazovky plné zářivého Měsíce, nad hlavou mu světlo stále blikalo – ještě jednou začloulmal pákou, přestože již byla vytažena... Nic.

Klíč! Klíč od kazety vypínače! Vrhł se celým tělem na podlahu, nahlédl pod křeslo. Ležel tam pouze tahák...

Světlo neúnavně blikalo, pojistky rytmicky vypínaly proud. Když zhaslo, všechno kolem zbělalo, jako by to bylo vysoustruhováno z umrlčích kostí.

„Konec!“ pomyslel si. Dát se katapultovat zároveň s bání? Odpálit křeslo i s kopulí? To nejde. Padák ho nezabrzdí, Měsíc nemá atmosféru. „Pomoc!“ chtěl křičet, ale neměl na koho volat – byl sám. Co dělat?! Nějaká záchrana být musí!

Ještě jednou skočil k páce – div si nevyškubl ruku z kloubu. Málem se rozplakal zoufalstvím. Takhle pitomě, takhle pitomě... Kde je klíč? Proč se mechanismus zadřel? Výškoměr – jedním pohledem přehlédł ciferníky: devět a půl tisíce kilometrů. Od přesvětleného pozadí se ostře odrážela skalní pila Timocharise. Zdálo se mu, že už vidí místo, kam se zapíchne do skály pokryté tufem. Ozve se rachot, zableskne se a...

V okamžiku, kdy světlo bliklo, padly jeho šíleně těkající oči na čtyřřádkový záhonek měděných svodnic. Sytě se tam černal škvarek, který spojoval přívody, pozůstatek zuhelnatělé mou-

chy. S nataženými pažemi se vrhl vpřed jako brankář při robinzonádě; náraz byl strašlivý, otřes ho div neomráčil. Stěna polokoule ho odmrštila zpět jako nahuštěná pneumatika; upadl na podlahu. Nic. Vymrštil se, zadýchaný, s ústy zkrvavenými, ochoten vrhnout se znovu na skleněnou hradbu.

Podíval se dolů.

Páka malé pilotáže. Pro velká, krátkodobá zrychlení řádu 10 g, ale pouze na zlomek vteřiny. Pracovala přímo, pomocí mechanických táhel. Dávala okamžitý nouzový tah.

Ale mohl jí pouze zvětšit zrychlení, to znamená – dolétnout na měsíční povrch ještě dříve! Nikoli však – zabrzdit! Výtrysk byl příliš krátkodobý. Brzdění musí být stálé. Malá pilotáž není tedy k ničemu?

Vrhl se na páku a uchopil ji; upadl, ale škulbl za ni; bez tlumivé ochrany křesla měl pocit, že mu praskají všechny kosti, tak do něho narazila podlaha. Zatáhl ještě jednou. Zase týž strašlivý, dravý skok rakety. Narazil hlavou o zem, a kdyby tam nebyl porézní plastik – rozbil by si ji.

Pojistka cinkla – blikání ustalo. Pilotní kabinu zalilo klidné, normální světlo lamp.

Dvojitý náraz bleskových zrychlení při malé pilotáži vyrazil zetlelý uhlík, vězící mezi dráty. Zkrat byl odstraněn. Se slanou pachutí krve na rtech skočil do křesla, jako by dělal šipku ze startovního bloku – ale neklesl do jeho objetí, přeletěl vysoko nad opěradlem, následoval strašlivý náraz o strop, nepatrně zmírněný přilbou.

V okamžiku, kdy se odrážel ke skoku, vypnul automat již fungující zpomalovače motorů. Zbytek tíže zmizel. Raketa se nyní už pouhou setrvačností řítí jako kámen přímo ke skalním troskám Timocharise.

Odrazil se od stropu. Krvavá slina, kterou vyplivl, vznášela se vedle něho jako chomáč rudě stříbřitých bublinek. Zoufale

sebou zmítal a natahoval ruce po opěradle křesla. Vyrhl z kapsy všeco, co v nich měl, a mrštil tím za sebe.

Reaktivní pohyb ho mírně, pomalounku postrčil. Klesal čím dál níž; prsty měl napjaté tak, až šlachy praskaly; napřed skříply nehty o niklovou trubici, konečně se do ní zaryly. Už nepovolil. Přitahoval se, hlavou dolů jako akrobat, který dělá stoj o rukou na opěradlech. Uchopil pás, po páse sjel dolů, omotal jej okolo těla; přezka... nemařil čas zapínáním jejího zámku, zakousl se do pásu, drželo to. Ted ruce na páky, nohy na pedály!

Výškoměr ukazoval tisíc osm set kilometrů od povrchu. Bude mít čas zabrzdit? Vyloučeno!

45 kilometrů za sekundu! Musí vybrat, ostře vybrat raketu ze střemhlavého letu – nic jiného nezbývá!

Zapojil směrové trysky – dvě, tři, čtyři g! Málo! Málo!

Dal plný tah na let vzhůru. Rtuťově svítící kotouč v obrazovce, doposud jakoby do ní zazděný, se zachvěl a čím dál rychleji začal klouzat dolů. Křeslo vrzalo pod vzrůstající vahou jeho těla. Raketa začala opisovat stoupající křivku těsně nad povrchem Měsíce, křivku s velkým poloměrem – poloměr musel být tak velký, protože raketa měla obrovskou rychlost. Páka dotažená až do konce pevně stála. Vmačkávalo ho to do porézního opěradla, až ztrácel dech. Kombinéza nebyla napojena na kyslíkový kompresor; cítil, jak se mu prohýbají žebra, před očima mu vyskakovaly našedlé skvrny. Čekal na blackout, přičemž stále pozoroval rámeček radarového výškoměru, který mlel v okénkách číslička, jedna řádka vyskakovala za druhou: „990 – 900 – 850 – 760 kilometrů...“

I když věděl, že letí na plný tah, svíral páku dál. Opisoval nejostřejší zatáčku, jaká vůbec byla možná – a přesto ještě nepřestával ztrácet výšku – čísla byla nižší a nižší – i když vyskakovala čím dál pomaleji – ještě stále se pohyboval po se-

stupující větvi velkého oblouku. Ač dokázal sotva pohnout očními bulvami, podíval se na trajektoměr.

Jako obvykle v nebezpečném pásmu nebeských těles ukazovala obrazovka přístroje kromě křivky, kterou opisovala raketa, i matně světélkující čáru jejího předpokládaného pokračování a také profil zaoblení Měsíce, nad nímž se celý manévř konal.

Obě tyto křivky – letu i povrchu Měsíce – se téměř dotýkaly. Nebo se protínaly? Ne.

Ale vrcholek oblouku tvořil téměř tečnu. Nebylo jisté, jestli raketa proklouzne těsně nad měsíčním terčem, nebo jestli se s ním srazí. Trajektoměr pracoval s tolerancí sedmi osmi kilometrů a Pirx nemohl vědět, zdali křivka probíhá tři kilometry nad skalami, nebo pod nimi.

Černalo se mu před očima, 5 g dělalo své. Vědomí neztratil. Ležel oslepen, s rukama pevně sevřenýma na pákách, a cítil, jak tlumiče křesla pomalu povolují. Nevěřil, že je ztracen. Nemohl tomu nějak uvěřit. Rty nemohl pohybovat – a tak si v té tmě jen zvolna v duchu počítal: dvacet jedna... dvacet dva... dvacet tři... dvacet čtyři...

Při padesátce se vloudila myšlenka, že by ke srážce – kdyby k ní mělo dojít – už došlo. Přesto páky nepouštěl. Začínalo se mu dělat nevolno, dušnost, hučení v uších, v krku plno krve, před očima krvavá černota...

Prsty se samy otevřely – páka se pomalu vrátila, nic neslyšel, nic neviděl. Pomalu se rozednívalo, dýchalo se čím dál lehčeji. Chtěl otevřít oči, ale měl je přece po celou dobu otevřené a teď pálily: spojivky vyschly

Usedl.

Na gravimetru měl 2 g. Přední obrazovka byla úplně prázdná. Hvězdné nebe. Po Měsíci ani stopy.

Kam se poděl Měsíc?

Ležel dole pod ním.

Pirx vyrazil vzhůru ze svého smrtelného letu střemhlav a teď se vzdaloval od Měsíce s klesající rychlostí. Jak nízko nad povrchem proklouzl? Výškoměr to zaregistroval, ale v tomto okamžiku měl v hlavě něco jiného než si zjišťovat nějaké číselné údaje. Teprve teď si uvědomil, že poplašný signál, který po celou dobu houkal, umlkl. Za moc takový signál nestojí. To už by radši měli pověsit u stropu nějaký zvon. Když hřbitov, tak hřbitov. Něco tichounce zabzikalo – moucha. Druhá moucha! Žila – potvora jedna! Létala přímo pod bání. Měl v ústech cosi odporného, drsného, plátěné chuti – konec poutacího pásu! Po celý čas jej drtil v zubech. Neměl o tom ani tušení!

Zapjal pás, položil ruce na páky – musel raketu dostat na správnou oběžnou dráhu. Po obou JO pochopitelně už nebude ani stopy – ale musí se dovléci tam, kam mu přikazuje úkol, a ohlásit se Luně Navigační. Nebo snad Luně Hlavní, protože měl havárii? Čert ví! Nebo být ticho? Vyloučeno! Až se vrátí, uvidí krev, dokonce průhledný strop je červeně zacákaný (teď si toho všiml), kromě toho registrátor zapsal na pásek všechno, co se dělo: blázniviny pojistek a jeho boj s nouzovou pákou. Ty AMU jsou k pohledání, to si pište. A ti, co člověka při startu vpakují do takovéhle rakve, ti jsou taky za všechny prachy!

Ale někomu se hlásit musel, jen pořád ještě nevěděl komu; sklonil se tedy a povolil si náramenní pás.

Sáhl pro tahák, který ležel pod křeslem. „Proč bych se neměl podívat? Aspoň teď bude k něčemu dobrý.“

Tu zaslechl, že něco vrzlo – úplně jako kdyby se otvíraly dveře.

Za ním žádné dveře nebyly, to věděl stoprocentně. Nemohl se ostatně obrátit, protože byl připoután pásy ke křeslu, ale pruh světla dopadl na obrazovky, hvězdy na nich zbledly a on uslyšel tlumený Šéfův hlas:

„Pilote Pirxi!“

Chtěl vyskočit, ale pásy ho zadržely. Klesl zpět; zdálo se mu, že se zbláznil. V uličce mezi stěnou pilotní kabiny a skleněnou koulí se objevil Šéf. Stál před ním ve své šedé uniformě, díval se na něho svýma šedýma očima – a usmíval se. Pirx náhle nevěděl, čím je.

Skleněná koule se vznesla do výše, začal mechanicky rozpínat pásy, vstal, obrazovky za Šefovými zády najednou zhasly, jako by je sfoukl.

„Ujde to, pilote Pirxi,“ řekl Šéf. „Ujde to.“

Pirx ještě pořád nevěděl, čím je. Stál před Šéfem v pozoru a udělal strašnou věc, otočil hlavu, pokud mu to dovolil napolo nafouknutý límec.

Celá ulička i s příklopem byla otevřena, jako kdyby raketa na tomto místě praskla vedví. V pruhu večerního světla bylo vidět můstek haly, lidi stojící na něm, lana, mřížové nosníky. Pirx pohlédl na Šéfa, ústa dokořán.

„Pojď, chlapče,“ řekl Šéf. Pomalu mu podal ruku, kterou Pirx uchopil; Šéf zesílil stisk a dodal: „Vyslovuji ti uznání jménem Společnosti a svým... omlouvám se ti. To... muselo... být. Teď pojď, zajdeš si ke mně. Budeš se moci umýt.“

Vykročil k východu. Pirx ho následoval; našlapoval ztěžka a nemotorně. Venku bylo chladno a foukal mírný vítr – proudil do haly odsunutou částí stropu. Obě rakety stály na týchž místech jako předtím, jen několik dlouhých silných kabelů, obloukovitě se pronášejících nad prázdným prostorem, vedlo ke špičkám. Ty kabely zde předtím nebyly.

Instruktor, který stál na plošině, mu cosi říkal. Přes přilbu bylo špatně slyšet.

„Co?“ zeptal se mechanicky.

„Vzduch! Vypuť vzduch z kombinézy!“

„Aha! Vzduch...“

Stiskl ventilek – ozval se sykot. Stál na plošině. Jacísi dva lidé v bílých pláštích čekali před lanky bariéry. Jeho raketa vypadala, jako kdyby měla prasklou špici. Zmocňoval se ho pomalu pocit divné slabosti, úžasu, zklamání, které se stále určitěji měnilo ve vztek.

Otvírali příklop druhé rakety. Šéf stál na plošině a lidé v bílých pláštích mu něco říkali. V druhé raketě se ozvala slabá rána.

Vypadl odtamtud jakýsi hnědý, pruhovaný, svíjející se raneček, jako nezřetelná skvrna se kymácela hlava bez přilby, zalykala se řevem...

Nohy pod ním poklesly.

Ten muž...

Boerst se srazil s Měsícem.

—
P O D M Í N Ě N Ý
R E F L E X
—

Stalo se to ve čtvrtém ročníku těsně před prázdninami. Pirx prováděl už všechna praktická cvičení, měl započítané lety na simulátorech, dva skutečné a „samostatné kolečko“, to znamená let na Měsíc s přistáním a návratem. Považoval se za štamgasta ve vzduchoprázdnu, za starého vesmírného mazáka, jehož domovem jsou planety a jediným oblíbeným oděvem obnošený skafandr; za toho, který v kosmu první spatří přilétající meteory a sakramentálním zvoláním: „Pozor! Roj!“ a bleskurychlým manévrem zachrání před zkázou loď, sebe a méně bystré druhy. Tak si to aspoň představoval a při holení s lítostí konstatoval, že na něm vůbec není vidět, jak obrovské zkušenosti už má za sebou. Ani ta ošklivá nehoda s Harreksbergerovým přístrojem, který mu vybuchl pod rukama při přistání na Sinus Medii, ho nezkrášlila jediným šedivým vlasem. Kdepak, byl si vědom, jak jalové jsou jeho sny o zešedivění (jak by bylo báječné, kdyby měl prokvetlé skráně!), ale aspoň u očí by se mu mohlo udělat pár vrásek naznačujících na první pohled, že vznikly usilovným vyhlížením navigačních hvězd! A zatím vypadá pořád jako kluk. Dřel tedy tupou žiletkou ten svůj ksichtíček, za který se potajmu styděl, a vymýšlel si stále otřesnější situace, aby je mohl nakonec zvládnout. Matters, který trochu znal jeho starosti a trochu si je domýšlel, mu poradil, aby si nechal narůst knírek. Těžko říci, zda to byla rada upřímná. Pirx si jednou v ranním osamění před zrcadlem přiložil k hornímu rtu kousek černého šněrovadla – a až se oklepal, jak idiot-

sky to vypadalo. Zapochyboval o Mattersovi, i když ten asi neměl na mysli nic zlého, a rozhodně neměla na mysli nic zlého jeho hezká sestra, když jednou Pirxovi řekla, že vypadá jako „dobrák od kostí“. To ho dorazilo. V lokále, kde tančili, se tehdy neodehrálo nic z toho, čeho se obával. Jen jednou si spletl krok, ale ona byla natolik taktní, že mlčela, a on si až teprve za hodnou chvíli všiml, že všichni ostatní tančí něco docela jiného než oni. Ale potom už mu to šlo skvěle. Nešlapal jí po nohou, snažil se nesmát (při jeho smíchu se lidé na ulici otáčeli) a nakonec ji doprovodil domů. Od poslední zastávky šli hodný kus pěšky a on po celou tu dobu uvažoval, co by měl udělat, aby pochopila, že není vůbec žádný „dobrák od kostí“ – ta slova ho ťala do živého. Když už docházeli k cíli, propadl panice. Nic totiž nevymyslel a následkem toho usilovného přemýšlení navíc mlčel jako pařež; v jeho hlavě se prostírala prázdnota, jež se lišila od vesmírné jen tím, že byla naplněna zoufalým úsilím. V poslední chvíli mu prolétly hlavou jako meteory dva nebo tři nápady, aby si s ní dal rande, aby ji políbil, aby jí – o tom se někde dočetl – stiskl ruku výmluvně, něžně, ale současně perverzně a vášnivě. Ale kdež! Ani ji nepolíbil, ani si s ní nedal rande, ani jí nestiskl ruku... Kéž by to bylo aspoň skončilo takhle! Když mu řekla „dobrou noc“ tím svým příjemně zajímavým hlasem, otočila se k vrátkům a vzala za kliku, probudil se v něm ďábel. Anebo to udělal prostě jen proto, že v jejím hlase vycítil ironii, zda skutečnou, nebo imaginární, to tedy ví bůh – dost na tom, že ji plácl úplně bezděčně, zrovna když se otočila, sebejistá, klidná díky své kráse, přirozeně, nosila se jako královna, hezká děvčata obvykle takhle...

... no tak tedy dobře: plácl ji přes zadek, a pořádně. Uslyšel slabý, tlumený výkřik. Ta se ale podivila! Jenže on už na nic nečekal. Otočil se na podpatku a vzal roha, jako by se bál, že

ho bude honit... Matters, ke kterému druhý den přistupoval jako k bombě s časovaným zapalovačem, o tom incidentu ani nevěděl.

Problém toho podivného reflexu mu nešel z mysli. Vůbec nic si v tamtu chvíli nemyslel (což se mu stávalo bohužel tak snadno!), ale plácl ji. Copak takhle jednají dobráci od kosti?

Nebyl si tím docela jist, ale obával se, že ano. Po incidentu s Mattersovou sestrou (od té doby se jí vyhýbal jako čert kříži) se na sebe aspoň ráno přestal šklebit do zrcadla. Předtím totiž několikrát klesl tak hluboko, že s pomocí druhého zrcátka hledal takový profil své tváře, který by aspoň nepatrně ukojil jeho vysoké požadavky. Samozřejmě že nebyl absolutní idiot a byl si vědom, jak je to opičení směšné, ale na druhé straně nehledal přece žádné stopy po nějaké kráse, propánajána, nýbrž po charakteru! Čítal totiž Conrada a s rozpalenými tvářemi přemýšlel o velkém galaktickém mlčení, o osamělé mužnosti, jenže copak si člověk může představit hrdinu věčné noci, samotáře – s takovýmhle ksichtíčkem? Pochybnosti zůstaly, ale s opičením před zrcadlem skoncoval, aby si dokázal, jakou má tvrdou, nezlomnou vůli.

Tyto starosti, které ho pořád tak žraly, poněkud zbledly tváří v tvář bližící se zkoušce u profesora Merina, kterému se všeobecně říkalo Merynos. Té zkoušky se popravdě řečeno nebál. Pouze třikrát zašel do budovy Navigační astrodezie a astrognózy, kde přede dveřmi zkušební místnosti vždycky číhali studenti na ty, kteří vycházeli od Merynose, ani ne tak aby oslavovali jejich úspěch, nýbrž spíš aby se dověděli, jaké nové otáčečky a chytáky si zas vymyslel „Zlý Beran“. Tak se totiž přísnému examinátorovi přezdívalo. Ten stařec – jehož noha nejenže nikdy nestanula na Měsíci, ale který dokonce jaktěživ nepřekročil práh žádné rakety! – znal dík své teoretické vševědounosti každý kámen ve všech kráterech Moře Dešťů, skal-

ní hřbety planetek a nejnedostupnější oblasti na Jupiterových měsících; říkalo se o něm, že dokonale zná všechny meteory a komety, které teprve budou objeveny za tisíc let, poněvadž už nyní matematicky předpověděl jejich dráhy díky svému oblíbenému zaměstnání – perturbační analýze nebeských těles. Obrovský rozsah těchto znalostí způsoboval, že dovedl ironizovat mikroskopické znalosti svých studentů. Ale Pirx se Merina nebál, protože odhalil jeho klíč. Stařec měl totiž vlastní terminologii, kterou kromě něho v odborné literatuře nikdo jiný neužíval. A proto si Pirx, veden svou přirozenou bystrostí, objednal v knihovně všechny Merinovy práce a – nečetl je, to ne, jen je prolistoval a vypsalsi asi dvě stě Merinových slovních zkomolenin. Ty se našpřtal a žil v přesvědčení, že zkoušku udělá. To se také potvrdilo. Když profesor uslyšel, jakým způsobem odpovídá Pirx na otázky, trhl sebou, nadzvedl křovinaté obočí a poslouchal Pirxe jako slavíka. Mraky, které mu obvykle zastíraly tvář, se rozplynuly. Skoro omládl, protože měl pocit, jako by slyšel sebe sama, a Pirx, okřídlený touto proměnou i vlastní drzostí, jel dál jako tank – s tím výsledkem, že když totálně vybuchl při poslední otázce (vyžadovala znalost vzorce, a tak mu tady Merinova rétorika nepomohla), napsal mu profesor velkou dvojku a vyjádřil lítost nad tím, že mu nemůže dát výbornou.

Takhle tedy Merynose přelstil. Chytil ho za rohy. Daleko větší trému měl před „bláznivou lázní“, která byla další a poslední etapou před diplomními zkouškami.

Na „bláznivou lázeň“ se žádný fígl vymyslet nedal. Nejdřív musel jít člověk za Albertem, což byl údajně obyčejný vrátný na katedře experimentální astropsychologie, ale ve skutečnosti byl docentovou pravou rukou a jeho slovo mělo větší váhu než mínění všech asistentů dohromady. Albert, pravá ruka profesora Balloa blahé paměti, který šel před rokem do důchodu

k radosti studentů a žalosti vrátného (nikdo mu nerozuměl tak jako profesor emeritus), zavedl kandidáta do malé místnosti v podzemí, kde mu udělal parařinový odlitek obličeje. Když mu odlitek sundal, udělal na něm určitou úpravu: do negativu nosu vstrčil dvě kovové trubičky. To bylo všechno. Potom šel kandidát nahoru, do „lázně“. Nebyla to přirozeně žádná lázeň, ale jak známo, studenti nikdy nenazývají věci pravými jmény. Byla to veliká místnost s bazénem plným vody. Kandidát či – zas podle studentského slangu – „pacient“ se svlékl a vlezl do vody, kterou ohřívají tak dlouho, až přestal cítit její teplotu. Bylo to individuální. Pro některé voda „přestávala existovat“ při devěťadvaceti stupních, pro jiné teprve při dvaatřiceti. Když mladý muž, ležící v bazénu nznak, zvedl ruku, přestali vodu ohřívát a jeden z asistentů mu nasadil na obličej parařinovou masku. Pak přidávali do vody nějaké soli (ale ne kyanid draselný, jak vážně tvrdili ti, co už měli „bláznivou lázeň“ za sebou), zdá se, že obyčejnou kuchyňskou sůl. Přidávalo se jí tam tolik, aby se „pacient“ (zvaný rovněž utopenec) volně vznášel těsně pod hladinou vody a nevynořil se. Z vody vyčnívaly jen kovové trubičky, a tak mohl volně dýchat. To bylo v podstatě všechno. Učený název experimentu zněl „zbavení aferentních pohnutek“. „Utopenec“ spočíval v beztížné poloze, zbavený zraku, sluchu, čichu i hmatu (protože přítomnost vody přestal zakrátko cítit), s rukama zkříženými na prsou jako egyptská mumie. Jak dlouho? Tak dlouho, jak dlouho to vydržel.

Zdánlivě to nebylo nic zvláštního. Ale s člověkem se v takové situaci začínají dít divné věci. Každý si toho přirozeně o zážitcích „utopenců“ mohl přecíst, kolik chtěl, v učebnicích experimentální psychologie. Ale i tyto zážitky byly velice rozdílné, individuální. Třetina kandidátů to nevydržela ani tři hodiny, natož šest nebo pět. Vytrvalost se však doporučovala, protože prázdninové praxe se rozdělovaly podle umístění: kdo

měl první kategorii, ten dostal praxi „extra“, docela jinou než málo zajímavé, dokonce nudné pobyty na různých kolemezských stanicích. Předem se nikdy nevědělo, kdo prokáže odolnost a kdo ne – „lázeň“ byla zatěžkávací zkouškou celistvosti, konsolidace osobnosti.

Začátek zvládl Pirx poměrně hladce, nepočítáme-li fakt, že zbytečně ponořil obličej pod vodu, ještě než mu asistent nasadil masku, takže si trochu lokl a při té příležitosti se přesvědčil, že je jenom slaná.

Když mu nasadili masku, uslyšel zprvu mírné šumění v uších. Byl v dokonalé tmě. Uvolnil svaly, jak se patřilo, voda ho nesla bez hnutí. Oči otevřít nemohl, ani kdyby byl chtěl, to znemožňoval parafín přiléhající k tvářím a čelu. Nejprve ho začal svědit nos, potom pravé oko. Skrz masku se přirozeně poškrábat nemohl. O takovém svědění se ve zprávách jiných „utopenců“ nepsalo – zřejmě to byl jeho soukromý příspěvek k experimentální psychologii. Dokonale bezvládný spočíval ve vodě, která ani nehřála, ani nechladila jeho nahé tělo. Zakrátko si přestal uvědomovat, že ta voda existuje.

Mohl by přirozeně pohnout nohama nebo aspoň prsty a přesvědčit se, že jsou slizké a mokré, ale věděl, že nad ním u stropu bdí oko registrující kamery: za každé pohnutí byly trestné body. Zaposlouchal se do sebe a zanedlouho už mohl rozlišit tóny vlastního srdce – neobyčejně slabé, přicházející jakoby z veliké dálky. Cítil se docela slušně. Svědění ustalo. Nic ho nesvíralo. Albert zastrčil trubičky do masky tak obratně, že je Pirx ani necítil. Necítil vůbec nic. Ta prázdnota ho začínala znepokojovat. Nejprve ztratil cit pro polohu svého těla, pro pozici rukou a nohou. Ještě si pamatoval, jak leží, protože to věděl, ale necítil nic. Začal uvažovat, jak dlouho už je pod vodou, s bílým parafínem na obličejí. S údivem zjistil, že on, který obvykle dokázal určit čas bez hodinek, s přesností na pár minut,

nemá nejmenší potuchu o tom, kolik minut – nebo možná už čtvrt hodinu? – uplynulo od chvíle, kdy se ponořil do „bláznivé lázně“.

Když se tak divil, uvědomoval si, že už nemá tělo ani tvář, vůbec nic. A to tak dokonale, jako by už vůbec neexistoval. Jeho pocity by se těžko daly nazvat příjemnými. Byly spíš děsivé. Jako by se po troškách rozpouštěl v té vodě, jejíž existenci také necítil. Přestal slyšet srdce. Napínal sluch, jak mohl – nic. Zato ticho, kterým byl naplněn, se proměnilo v nepříjemné duté mručení, v nepřetržité bílé šumění, že by si byl nejradši zacpal uši. V jednu chvíli ho napadlo, že už jistě uplynula pěkně dlouhá doba a že mu pár trestných bodů tak moc neuškodí. Chtěl pohnout rukama.

Neměl čím pohnout – ruce neměl. Ani se vlastně nelekl, spíš užasl. Pravda, psalo se sice o „zániku citění těla“, ale kdo by byl tušil, že ten zánik může být tak dokonalý?

Zřejmě to tak má být – uklidnil se. Hlavně se nehýbat – když chce člověk získat slušné umístění, musí leccos vydržet. Tohle heslo ho nějaký čas povzbuzovalo na duchu. Jak dlouho? To nevěděl.

Potom to začalo být horší.

Najednou se tma, ve které spočíval, či spíše kterou sám byl, naplnila slabým mihotáním, kruhy poskakujícími na okraji zorného pole, jež vlastně nesvítily, jen se nejasně rýsovaly. Pohnul očními bulvami, ten pohyb ucítil, což ho potěšilo. Ale po několika pohybech se kupodivu vymkly jeho moci i oči...

Zrakové a sluchové fenomény, to míhání, nejasné rýsování, šumění a mručení bylo jen nevinným úvodem, jen směšnou hříčkou ve srovnání s tím, co se s ním začalo dít potom.

Rozpadal se. Ne tělem, o tělu už nemohla být řeč, tělo přestalo existovat před staletími, stalo se předminulým časem, věcí neodvolatelně ztracenou. Měl je vůbec někdy?

Stává se, že přitlačená nedokrvená ruka na nějaký čas odumře. Lze se jí dotýkat druhou rukou, citlivou a živou, jako by to byl kus dřeva. Skoro každý zná ten divný, nepříjemný pocit, který naštěstí rychle mine. Jenže v takových chvílích je člověk jinak normální, citlivý a živý – mrtvá bezvládnost se zmocní jen několika prstů či ruky a promění se v předmět připevněný k ostatnímu tělu. Ale Pirxovi nezbylo už nic, nebo spíš skoro nic – kromě strachu.

Rozpadal se – ne na osoby, ale na strachy. Čeho se bál? Neměl tušení. Neprožíval ani bdělý stav – jakýpak může být bdělý stav bez těla? –, ani sen. Tohle se mu přece nezdálo, věděl, kde je a co se s ním děje. Bylo to něco třetího. Ani v nejmenším se to nepodobalo stavu opilosti.

I o tom se dočetl. Říkalo se tomu „dezorganizace práce mozkové kůry způsobená zbavením mozku impulsů zvenčí“.

Znělo to docela pěkně, ale v praxi...

Byl trochu tady, trochu tam a všechno se rozlézalo. Směry, nahoře, dole, stranou – to neexistovalo. Snažil se vzpomenout si, kde může být strop. Ale jak mluvit o stropu, když člověk nemá tělo ani oči?

„Moment,“ řekl si, „s tím se musí udělat pořádek. Prostor – rozměry – tři směry...“

Ta slova vůbec nic neznamenala. Uvažoval o čase, opakoval si „čas, čas“, jako kdyby žvýkal kus papíru. Slepenec bez nejmenšího smyslu. Už to ani neopakoval on, nýbrž jakýsi nikdo, kdosi cizí, kdo do něho vlezl. Vlastně ne, to on vlezl do někoho cizího. A ten někdo se nafukoval. Nadouval. Pozbýval všech mezí. Putoval nepochopitelnými síněmi, byl obrovský jako balon, stal se nemožným sloním prstem, celý byl prst, ne svůj, ne skutečný, ale nějaký vymyšlený, bůhví, kde se vzal. A ten prst se osamostatňoval. Stával se čímśi drtivým, nehybným, káravě a současně trapně ohnutým, a on – jeho myšlení –

se vznášel hned z jedné, hned z druhé strany toho nemožného kvádru, teplého, odporného, nijakého...

Mizel. Vířil. Točil se. Padal jako kámen, chtěl vykřiknout. Kmity bez tváří, oblé, vytřeštěné, rozplývající se, když se jim snažil vzdorovat, na něho lezly, strkaly se, rozpínaly ho, byl jako rezervoár z tenkého plechu, který snadno může prasknout.

A vybuchl...

Rozpadl se v temnoty na sobě nezávislé, které vířily vzduchem jako chaoticky poletující cáry zuhelnatělého papíru. A v tom komíhání a poletování bylo nepochopitelné napětí, úsilí asi jako v smrtelné chorobě, kdy se skrze prostory mlhy a prázdnoty, která byla kdysi dobře fungujícím tělem, ale teď je už jen znečitlivělou stydnoucí pustinou, ještě naposled pokouší proboujet čísi hlas a proniknout k nějakému druhému člověku, spatřit ho, dotknout se ho.

„Počkat,“ řeklo cosi překvapivě střízlivě, ale bylo to něco cizího, ne on. Třeba se slitoval nějaký hodný člověk a promluvil na něho? Na koho? Kde? Ale vždyť to slyšel! Ne, nebyl to skutečný hlas.

„Počkat. Prodělali to i jiní. Na to se neumírá. Musíš se držet.“

Ta slova se točila pořád dokolečka. Až ztratila smysl. Zase se všechno rozlezlo jako šedivý mokrá piják. Jako hromada sněhu na slunci. Omývaný vodou, vytrácel se kamsi, aniž se pohnul. Mizel.

„Za chvílku nebudu,“ pomyslel si zcela vážně, protože to bylo jako smrt, ne jako sen. To jediné ještě věděl: že se mu to nezdá ve snu. Obklíčilo ho to ze všech stran. Ne jeho, je. Bylo jich několik. Kolik? Nemohl se dopočítat.

„Co tu dělám?“ řeklo něco v něm. „Kde to jsem? V moři? Na Měsíci? Pokus...“

Nevěřil, že to může být pokus; jak to – trochu parafínu, nějaká slaná voda – a člověk přestane existovat? Rozhodl se s tím

skoncovat stůj co stůj. Zápasil, ale sám nevěděl s čím, jako kdyby se snažil pohnout s obrovským balvanem, který se na něj svalil. Nemohl sebou ani škubnout. V posledním záblesku vědomí soustředil všechny své zbývající síly a zasténal. Uslyšel to zasténání, tlumené a vzdálené jako rádiový signál z jiné planety.

Za pár vteřin se skoro probral a soustředil, ale jen proto, aby upadl do další, ještě černější, všechno podemílající agonie.

Necítil žádnou bolest. Kdyby to aspoň byla bolest! Vězela by v těle, dávala by o sobě znát, určovala by nějaké meze, rvala by mu nervy. Ale tohle byla agonie bezbolestná, mrtvý, narůstající příliv nicoty. Ucítil, jak do něho vstupuje vzduch, po němž křečovitě lapá – jako by nevystupoval do tmy, ale do oblasti rozechvělých, pomačkaných cárů myšlenek. Zasténat, a ještě jednou, uslyšet se...

„Komu se chce kňučet, ten nemá myslet na hvězdy,“ řekl ten neznámý, blízký, ale cizí hlas.

Rozmyslel si to a nezasténal. Už vlastně ani nebyl. Nevěděl, čím je. Vtékaly do něho studené lepkavé potůčky a nejhorší bylo – proč se o tom žádný z těch blbců ani nezmínil? –, že jím všechno zas vycházelo ven. Byl průsvitný. Proměnil se v díru, síto, sled klikatých jeskyň nebo průzorů.

Pak se rozpadlo i to – zbyl jen strach a ten trval, i když zmizela tma, kterou mžící mihotání rozechvělo jako zimnice.

Potom to bylo horší, daleko horší. Jenže to už neuměl Pirx vyjádřit slovy, dokonce si na to ani zřetelně nevzpomínal: pro takový zážitek ještě nebyla slova vynalezena. O tom neuměl nic ani vykoktat. Ano, ano, „utopenci“ byli bohatší o jednu příšernou zkušenost, o které žádný z profesorů neměl ani potuchy. Že nebylo co závidět, to je jiná věc.

Pirx prodělal mnoho věcí a mnoho stavů. Nějaký čas neexistoval, potom zas existoval znásobený, pak mu cosi vyhlo-

dávalo celý mozek, potom se odehrávaly nějaké složité, nevyjádřitelné hrůznosti – jejich společným jmenovatelem byl strach, který přežil tělo, čas i prostor. Všechno.

Nabažil se toho dosyta.

Doktor Grotius řekl:

„Poprvé jste zasténal ve sto třicáté osmé minutě a podruhé ve dvousté dvacáté sedmé. Všehovšudy tři trestné body – a žádná třesavka! Přehodte si nohu přes nohu, podívám se, jaký máte reflex... Jak jste tam mohl vydržet tak dlouho – v té pozdější fázi?“

Pirx seděl na ručníku složeném načtyřikrát, příšerně drsném, a tudíž velice příjemném. Byl teď úplně jako Lazar. Ne v tom smyslu, že by tak vypadal, ale cítil se doopravdy zmrtvýchvstalý. Vydržel to sedm hodin. Získal první umístění. V posledních třech hodinách tisíckrát umíral. Ale nezasténal. Když ho mokrého vytáhli, utřeli ho, namasírovali, dali mu injekci, hlt koňaku a zavedli ho do ordinace, kde čekal doktor Grotius. Cestou se podíval do zrcadla. Byl úplně ohlušený, otupělý, jako kdyby vstal z postele po několikaměsíčním bezvědomí. Věděl, že už je po všem. Přesto se podíval do zrcadla. Ne snad že by očekával šedivé vlasy, jen tak. Když spatřil svůj široký ksichtíček, rychle se odvrátil, mašíroval dál a zanechával na podlaže mokré tápoty. Doktor Grotius se ho dlouho snažil přimět, aby mu popsal, jaké stavy prožil. Sedm hodin – to není žádná leg-race. Doktor Grotius se na Pirxe díval jinak než předtím, nejen se sympatií, ale i s potěšením jako entomolog, který objevil nový druh mûry. Nebo nějakého zvláštního broučka. Asi v něm viděl námět na vědeckou práci.

Ale ukázalo se – a musíme dodat: bohužel –, že Pirx není příliš vděčný předmět bádání. Seděl a přihloupě mrkal: všechno bylo ploché, dvourozměrné, když po něčem sáhl rukou, vyšlo najevo, že ta věc leží dál nebo blíž, než si myslel. To byl

normální příznak. Normální však nebyla jeho odpověď na asistentovu otázku, když se z něho asistent snažil vypáčit nějaké zevrubnější detaily.

„A vy jste tam ležel?“ odpověděl otázkou na otázku.

„Ne,“ podivil se doktor Grotius. „Proč?“

„Tak to zkuste,“ navrhl mu Pirx. „Uvidíte sám, jaké to je.“

Druhý den už mu bylo tak dobře, že dokonce mohl dělat na „bláznivou lázeň“ vtipy. Od té doby pořád chodil do hlavní budovy, kde se do zasklené vitríny věšely seznamy s určením praxe. Ale své jméno tam nenašel. Potom byla neděle.

V pondělí si ho dal zavolat Šéf.

Pirx si kvůli tomu nedělal starosti hned. Nejprve zúčtoval se svým svědomím. Určitě nepůjde o to, že vpustil do rakety Ostensa myš, je to už dávno, myš byla mrňavá, a vůbec to nestojí za řeč. Potom se udála ta věc s budíkem, který sám zapínal proud do sítě Moebiovy postele. Ale to je vlastně taky hloupost. Když je člověku třidvacet, dělává i horší věci, a Šéf je shovívavý. Po určité meze. Že by se byl dověděl o „duchovi“? „Duch“, to byl Pirxův vlastní, originální nápad. Spolužáci mu přirozeně pomohli – od toho má přece člověk přátele. Ten Barn by ale zasloužil! Akce „duch“ proběhla bez chybičky. Střelný prach byl v tubě, prachovou cestičku táhli třikrát kolem pokoje a zakončili pod stolem. Možná že tam toho prachu opravdu nasypali moc. Prachová cestička vycházela na chodbu skulinou pod dveřmi a Barn už byl „připravený“: celý týden se po večerech nemluvalo o ničem jiném než o duchách. Pirx nebyl na hlavu padlý a rozdělil role: někteří hoši vyprávěli strašidelné historky, jiní zas hráli nevěřící Tomáše, aby Barnovi hned tak nedošlo, že jde o podfuk. Barn se těch metafyzických besed aktivně neúčastnil, jen se občas posmíval nejhorlivějším stoupencům „onoho světa“. Ano, ale to jste ho měli vidět, když ve dvanáct v noci vyletěl ze své ložnice a řval jako buvol proná-

sledovaný tygrem! Plamen vlezl do pokoje skulinou pode dveřmi, třikrát oblétl pokoj a vybuchl pod stolem, až spadaly knihy. Pirx to ale přehnal, protože pokoj začal trochu hořet. Požár zlikvidovalo pár věder vody, ale zbyla tam vypálená díra a smrad po karbidu. Takže se to v jistém smyslu nezdařilo: Barn bohužel na duchy nevěřil. Nebylo tedy vyloučeno, že dnes půjde o toho „ducha“. Pirx si ráno přivstal, oblékl čistou košili, pro jistotu nahlédl do knihy letů a navigační příručky – a udělal krok do tmy.

Šéfova pracovna byla nádherná. Alespoň se to Pirxovi zdálo. Stěny svítily na tmavomodrém pozadí. Malý slepý měsíční glóbus na stole, spousta knih, diplomů a druhý obrovský glóbus pod oknem. Ten druhý byl hotový zázrak – když se stiskl příslušný knoflík, rozsvítily se a uvedly do chodu libovolně zvolené sputniky, prý tam byly nejen ty současné, ale i staré, včetně těch prvních, už historických, z roku 1957.

Toho dne však nevěnoval Pirx glóbusům pozornost. Když přišel, Šéf psal. Řekl mu, aby se posadil a počkal. Potom si sundal brýle – nosil je teprve rok – a začal si ho prohlížet, jako by ho viděl poprvé v životě. To byl takový jeho trik. I světec, který neměl nic na svědomí, by pod tím pohledem ztratil glanc. A Pirx svatý nebyl. Pořád sebou v křesle vrtěl. Hned se propadal do jeho hlubiny a zaujímal neslušně nonšalantní pózu jako milionář na palubě vlastní jachty, hned zase sjížděl směrem ke koberci a vlastním patám. Šéf vydržel mlčení a pak řekl:

„Tak co nového, hochu?“

Tykal mu, o nic zlého tedy nešlo. Pirx odpověděl, že je všechno v pořádku.

„Prý ses koupal?“

Pirx přitakal. Co se z toho vyklube? Podezíravost ho nepouštěla. Asi neměl být k tomu asistentovi tak nezdvořilý...

„Máme jedno místo pro praktikanta na Mendělejevu. Víš, co to je?“

„Astrofyzikální stanice na ‚druhé straně‘...“ odpověděl Pirx. Byl trochu zklamán. Měl tichou naději – tak tichou, že se k ní ani sám před sebou nepřiznával ze strachu, aby nezaplašil její uskutečnění –, že mu dají něco jiného. Že někam poletí. Je tolik planet – a on má dostat obyčejný staniční úkol na „druhé straně“... Kdysi to byla jen móda, nazývat odvrácenou, ze Země neviditelnou měsíční polokouli „druhou stranou“. Ale teď to říkali všichni.

„Správně. Víš, jak vypadá?“ otázal se Šéf. Tvářil se nějak divně. Jako kdyby něco skrýval. Pirx vteřinu váhal, zda má zalhat.

„Ne,“ řekl.

„Když ten úkol přijmeš, dám ti celou dokumentaci,“ položil Šéf ruku na hromadu papírů.

„Copak ho můžu nepřijmout?“ otázal se Pirx s neskrývaným oživením.

„Můžeš. Ten úkol je totiž... vlastně mohl by být... nebezpečný.“

Chtěl říci ještě něco, ale nemohl. Schválně se odmlčel, aby si lépe prohlédl Pirxe, který na něho vyvalil oči, pomalu, slavnostně se nadýchl – a tak už zůstal, jako kdyby zapomněl, že musí dýchat i dál. Oslněný jako panna, které se zjevil princ z pohádky, čekal na další opojná slova. Šéf si odkašlal.

„No, no,“ řekl takovým tónem, aby Pirx vystřízlivěl. „To jsem přehnal. Rozhodně se mýlíš.“

„Co prosím?“ vykoktal Pirx.

„Říkám, že ty nejsi ten jediný člověk na Zemi, na němž všechno závisí. Lidstvo od tebe neočekává spásu. Prozatím ještě ne.“

Pirx zrudl jako řípa, zpotil se a nevěděl, co s rukama. Šéf – jehož způsoby byly známy a který mu před chvílí ukázal raj-

skou vidinu Pirxe-hrdiny, jak se po splnění činu vrací hustým davem na kosmodromu, davem, který nábožně šeptá: „Tot' on! Tot' on!!!“ – teď začal, jako by si ani neuvědomoval, co činí, ten úkol zmenšovat, redukovat rozměry velkého poslání na obyčejnou prázdninovou praxi, a konečně vysvětlil:

„Pracovníci stanice se rekrutují z astronomů, které vozíme na ‚druhou stranu‘, aby si tam odseděli svůj měsíc, a to je všechno. Normální práce tam nevyžaduje žádné zvláštní schopnosti. Proto se kandidáti zkoušeli obyčejnými testy první a druhé skupiny. Ale teď po té nehodě potřebujeme lidi lépe prověřené. Nejlepší by přirozeně byli piloti, ale víš přece, že nemůžu upíchnout pilota na obyčejnou observatoř...“

To Pirx věděl. Nejenom Měsíc, ale i celá sluneční soustava žádala piloty, astrogátory, navigátory – těch bylo pořád málo. Ale o jaké nehodě se to Šéf zmínil? Moudře mlčel.

„Stanice je příliš malá. Postavili ji na dost hloupém místě, pod severním štítem místo na dně kráteru. S jejím umístěním souvisí dlouhá historie, místo selenodézního průzkumu rozhodla prestiž, s tím se budeš moci seznámit později. Dost na tom, že se vloni zřítíl kus skály a zničil jedinou cestu. Je tam teď dost těžký přístup a je možný jen ve dne. Projektovala se lanovka, ale práce byly zastaveny, protože jsme se rozhodli, že příští rok stanici přestěhujeme dolů. V noci je prakticky odříznutá od světa. Rádiové spojení ustává... Proč?“

„Pro... sím?“

„Ptám se, proč ustává rádiové spojení?“

To byl celý Šéf. Obdaření velkým posláním, nevinný rozhovor se najednou proměnily ve zkoušku! Pirx se začal potit.

„Jelikož Měsíc nemá atmosféru ani ionizační zónu, udržuje se na něm rádiové spojení ultrakrátkými vlnami... Proto byl vybudován řetěz retranslačních stanic podobných televizním...“